Täysistunto

Keskiviikko 8.12.2021 klo 14.03—17.47

Täysistunto alkoi klo 14.03. Täysistunto päättyi klo 17.47.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.03—15.56) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.56—17.47).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta

Hallituksen esitys HE 215/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 26/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 26/2021 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

3 §

Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Esitän, että eduskunta hyväksyisi tämän lain opposition vastalauseen mukaisessa muodossa.

Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Auton tekemää ehdotusta.

Heikki Autto ehdotti Sheikki Laakson kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Heikki Auton ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 62; poissa 51 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 215/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2021 vp
Lakialoite LA 10/2019 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 13/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Ville Kaunisto Kaisa Juuson kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 214/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 10/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Ville Kauniston ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 63; poissa 50 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 129/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Kaisa Juuso Arja Juvosen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 129/2021 vp sisältyvät 1.—30. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan

mietinnössä ehdotetut uudet, 31. ja 32. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Kaisa Juuson ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 62; poissa 52 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen.

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Mauri Peltokangas Kaisa Juuson kannattamana tehnyt vastalauseen mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 122/2021 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Mauri Peltokankaan ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 116, ei 29; poissa 54 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mauri Peltokankaan ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 30; poissa 52 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 27/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Paula Risikko Ville Kauniston kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 186/2021 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Paula Risikon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 63; poissa 49 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 152/2020 vp, 9/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jari Koskela Jukka Mäkysen kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen ehdotuksen toimenpidealoitteiden 152/2020 vp ja 9/2021 vp hyväksymisestä ja vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen.

Lisäksi keskustelussa on Sari Essayah Peter Östmanin kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset kolme lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 144/2021 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 144/2021 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä toimenpidealoite- ja lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Jari Koskelan toimenpidealoitteen 152/2020 vp hyväksymistä koskeva ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 44; poissa 53 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Jari Koskelan toimenpidealoitteen 9/2021 vp hyväksymistä koskeva ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 42; poissa 52 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden hylkäämisestä.

Mietintö ”jaa”, Jari Koskelan vastalauseen 1 mukainen lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 44; poissa 50 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin vastalauseen 2 mukainen lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 106, ei 41; poissa 52 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin vastalauseen 2 mukainen lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 44; poissa 50 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin vastalauseen 2 mukainen lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 41; poissa 53 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 167/2021 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Keskustelu asiasta päättyi 7.12.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Rami Lehto Jukka Mäkysen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset 1. ja 3.—6. hylätään. Lisäksi Rami Lehto on Jukka Mäkysen kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

1. ja 3.—6. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 119, ei 30; poissa 50 (äänestys 13).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 167/2021 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Rami Lehdon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 119, ei 30; poissa 50 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät kolme lausumaehdotusta.

Asian käsittely päättyi.

9. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (Operation Inherent Resolve, OIR)

Valtioneuvoston selonteko VNS 9/2021 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 8/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 8/2021 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Keskustelu alkaa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan Mika Niikon esittelypuheenvuorolla. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. [Hälinää] — Pyydän niitä edustajia, joilla ei ole tarkoitus jäädä seuraamaan tätä keskustelua tai käyttämään puheenvuoroja, ripeähkösti poistumaan tästä salista ja käymään muut, henkilökohtaiset keskustelut salin ulkopuolella, kiitos. — Keskustelu, edustaja Niikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.18 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti selonteon Suomen osallistumisen jatkamisesta Irakin OIR-operaatiossa. Operaatiossa jatketaan noin 75 sotilaalla tammikuun alusta joulukuun loppuun saakka ensi vuonna.

Ulkoasiainvaliokunta on kuullut asiantuntijoita ja hyväksynyt asiaan liittyvän mietinnön. Puolustusvaliokunta antoi lisäksi valiokunnalle lausunnon. Ulkoasiainvaliokunta piti

perusteltuna selontekomenettelyä ottaen huomioon, ettei operaatiolla ole selkeää YK-mandaattia ja että kyseessä on korkean riskin operaatio.

Käsitellessään valtioneuvoston selontekoa ulkoasiainvaliokunta perehtyi laajasti Irakin tilanteeseen niin poliittisesti, taloudellisesti kuin turvallisuusmielessäkin. Erityisesti turvallisuustilannetta käsiteltiin tarkoin, sillä Irakin vakaus ei vaikuta ainoastaan maan kokonaisvaltaiseen tilanteeseen. Vaikutus ulottuu koko Persianlahden alueelle ja aina Euroopaan ja Suomeen asti.

Vakaus on myös suomalaisen joukon turvallisten toimintaedellytysten kannalta elintärkeää. Irakin turvallisuustilanne on heikko, ja se muodostaa valiokunnan arvion mukaan merkittävän uhkan suomalaissotilaiden turvallisuudelle. Valiokunta korostaakin mietinnössään joukkojen omasuojan merkitystä. Puolustusvoimat on onnistunut tähän mennessä Irakissa palvelevien joukkojen omasuojan takaamisessa hyvin.

Arvoisa puhemies! Nyt tehdään siis päätös operaatiossa jatkamisesta 12 kuukauden ajan. Käynnissä on operaation viimeinen eli neljäs vaihe, jonka päätavoitteena on turvallisuustilanteen vakauttaminen. Tämän vaiheen arvioitu kokonaiskesto on 12—24 kuukautta. Selonteosta käy ilmi, että operaation jatkoa koskevat linjaukset tehtäneen tänä aikana. Ulkoasiainvaliokunta arvioi olevan ilmeistä, että OIR-operaatiota aletaan asteittain supistamaan. Operaation supistaminen on tarkoitus tehdä niin, että samaan aikaan toteutetaan Naton Irakissa toimivan koulutusoperaation, NMI:n, laajentaminen.

Selonteon mukaan Suomi valmistautuu siirtämään sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumisen painopistettä Irakissa OIR-operaatiosta NMI-operaatioon, johon Suomi on jo tällä hetkellä osallistunut kolmella sotilaalla.

Ulkoasiainvaliokunta arvioi, että Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on tällä hetkellä hyvin alhaisella tasolla. Myös osallistuminen Nato-johtoisiin operaatioihin on vähäistä Afganistanin RS-operaation päättymisen myötä.

Valiokunta pitikin selonteon kirjausta NMI-osallistumisen vahvistamiseen liittyvistä suunnitelmista perusteltuina. Operaatioita suunniteltaessa Afganistanin opit tulee ottaa huomioon. Alusta saakka tulisi suunnitelmiin sisällyttää exit-strategia, eli linjata, mitkä ovat osallistumisen tavoitteet, joiden täyttämisen seurauksena osallistuminen voidaan päättää.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa asiantuntijakuulemisissa selkeästi käyneen ilmi, että Irakin vakauttaminen tarvitsee laaja-alaista ja pitkäjänteistä tukea. Ulkoasiainvaliokunta piti arviota oikeana. Valiokunta lisää, että vaikka kansainvälisen tuen tarve Irakille on ilmeinen, tulee kansainvälisen yhteisön perätä myös Irakin omaa vastuuta. Valiokunta kävi kuulemisissaan läpi niitä eri keinoja, joilla Suomi osallistuu Irakin tukemiseen kokonaisvaltaisella tavalla.

Valiokunta muistutti mietinnössään myös, että Suomen tulee hyödyntää diplomaattista läsnäoloaan Irakissa.

Suomen tulee määrätietoisesti pyrkiä aikaansaamaan Irakin kanssa paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen ja lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta. Selonteosta kävi ilmi, ettei tässä asiassa olla edelleenkään edistytty.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, selonteosta ilmenee, että kansainvälisten joukkojen läsnäolo Irakissa on sisäpoliittisesti hankala aihe. Ulkoasiainvaliokunta painottaakin, että osallistumisen edellytyksiä tulee jatkuvasti arvioida. Myös nopeisiin muutoksiin toimintaympäristössä on syytä varautua.

Tässä muutama nosto valiokunnan havainnoista tässä asiassa. Lopputulemana ulkoasiainvaliokunta pitää yksimielisesti perusteltuna Suomen osallistumisen jatkamista OIR-operaatiossa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa myönnän ministeri Kaikkoselle puheenvuoron. — Olkaa hyvä.

14.24 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä sekä puolustusvaliokunnan lausunnossa on esitetty arvokkaita näkemyksiä koskien Suomen osallistumisen jatkamista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa osana kansainvälisen Isisin vastaisen koalition OIR-operaatiota. Kiitos punnituista näkemyksistä.

Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti siitä, kun kansainvälisen koalition toiminta Irakin hallituksen ja turvallisuusjoukkojen tukena käynnistyi kuusi vuotta sitten. Isis on julistettu voitetuksi sen menetettyä maa-alueensa Irakissa. Koronaepidemian muodostama terveysturvallisuusuhka Irakissa jatkuu. Maan tartuntaluvuista huolimatta toiminta kaikissa tukikohdissa on jatkunut ja tartuntaryppäät on pystytty hallitsemaan.

Kansainvälisen koalition ja OIR-operaation toimintaa voidaan pitää varsin menestyksekkäänä. Myös OIR-operaatiossa ollaan siirrytty neljänteen ja viimeiseen vaiheeseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että työ Irakissa olisi saatu päätökseen. OIR-operaatiossa jatkaminen nykyisellä vahvuudella on perusteltua. Tähän johtopäätökseen myös ulkoasiainvaliokunta päätyy tässä mietinnössään.

Suomi valmistautuu siirtämään sotilaallisen kriisinhallinnan painopistettä Irakissa asteittain Nato Mission Iraq -operaatioon. NMI täydentää Isisin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa keskittyen strategisen tason neuvonantoon ja tukeen Irakin puolustussektorin reformille.

Ulkoasiainvaliokunta pitää NMI-osallistumisen vahvistamiseen liittyviä suunnitelmia perusteltuina niin Suomen yleisen sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen vahvistamisen kuin myös Naton kanssa tehtävän kumppanuusyhteistyön näkökulmasta. Naton joukkojenmuodostus on ollut hidasta, eikä Suomella ole vielä tietoa siitä, miten meidän alustavaan lisäjoukkotarjoukseemme suhtaudutaan. Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt, sanoisinko, tarkkanäköisen arvion, että Suomen tuen Irakin tukemiseksi tulee olla kokonaisvaltaista. Jatkossa tulee kiinnittää entistäkin enemmän huomiota kansainvälisten toimien, kuten sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä rauhanvälityksen, humanitaarisen avun ja kehitysavun, yhtymäkohtiin.

Arvoisa puhemies! Irakin poliittinen tilanne on jatkunut epävakaana, ja turvallisuustilanne on hauras. Tästä johtuen joukkojen omasuojaan tullaan jatkossakin kiinnittämään aivan erityistä huomiota. Vaikka Isisin hallussa ei enää ole maa-alueita, on sillä edelleen Irakissa kannattajia ja nukkuvia soluja. Vuoden alkupuolella tehdyn arvion mukaan Isisin taistelijoita olisi Irakin ja Syyrian alueella edelleen noin 8 000—16 000 henkilöä. Menetetystä asemastaan huolimatta Isis kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja.

Kuten ulkoasiainvaliokunta painottaa, yhteiskunnallinen kehitys, peruspalveluiden tuottaminen, alueellisen epätasa-arvon vähentäminen ja tulevaisuudennäkymien parantaminen ja parantuminen ovat avainasemassa työssä, jossa pyritään estämään Isisin toiminnan juurtumismahdollisuudet Irakiin uudelleen ja vakauttamaan maata pitkäjänteisesti. Yksi tärkeä osa tätä työtä on Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen ja turvallisuuden ta-

kaaminen näillä alueilla. Ilman vakautta ja turvallisuutta maan sisäisten pakolaisten paluumuutto on vaikeaa. OIR-operaation yhtenä tehtävänä onkin kehittää Irakin armeijan omaa kykyä ylläpitää turvallisuutta. Yhdyn valiokunnan lausuntoon siinä, että kansainvälisen tuen lisäksi on tärkeää, että Irak ottaa omistajuutta ja kantaa vastuuta maan kehittämisessä. Vain siten varmistetaan tuen vaikuttavuus ja tuloksellisuus pitkällä tähtäimellä.

Irakissa käytiin vaalit lokakuussa, ja nyt on käynnissä uuden hallituksen muodostaminen. Kansainvälisten joukkojen läsnäolo on Irakissa sisäpoliittisesti herkkä aihe. Arvio kuitenkin on, että myös Irakin uuden hallinnon kanta tulee olemaan, että Irakin omien turvallisuusjoukkojen suorituskyvyn noususta huolimatta kansainvälisiä joukkoja tarvitaan edelleen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on osa maamme kansainvälistä vastuunkantoa ja yhteisen turvallisuuden rakentamista. Isisin uhkaan vastataan kansainvälisellä yhteistyöllä, ja tässä Suomikin kantaa vastuunsa. Kiitän valiokuntaa ja valiokuntia punnituista näkemyksistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

14.29 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Rauhanturvaamisella edistetään konfliktimaiden vakautumista sekä vaikutetaan terrorismin ehkäisyyn ja muuttoliikkeen juurisyihin, tämän kaikki tiedämme. Suomi on siis osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien, ja työllämme on ollut merkitystä.

Operaatioon osallistumisen jatko on perusteltua, ja tämän totesimme myös yhteisesti ja yksimielisesti ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Nostimme mietinnössä kuitenkin samalla esiin myös sen, että osallistumisen edellytyksiä tulee arvioida jatkuvasti ja samalla on syytä varautua nopeisiin muutoksiin toimintaympäristössä, ja tämän myös edustaja Niikko äsken omassa puheenvuorossaan nosti esiin.

Kahdenvälinen palautussopimus -asia on puhuttanut paljon ja pitkään, ja se olisi vihdoin syytä saada kuntoon. Kaipaisin vielä tarkennusta siihen, käydäänkö näitä kahdenvälisiä neuvotteluja edelleen. Tähän ei vastausta tätä asiaa koskevassa lähetekeskustelussa koskaan saatu. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

14.30 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan tähän operaatioon osallistumista. Suomi on lisäksi muullakin tavoin tukenut Irakia taloudellisesti. Tätäkään taustaa vasten en voi hyväksyä sitä, että Irak, vastoin kansainvälistä oikeutta, ei ota vastaan omia kansalaisiaan, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa esimerkiksi Suomessa — siis ottaa vastaan heidät, jotka vapaaehtoisesti palaavat, mutta ei ota vastaan niin sanottuja pakkopalautettavia. Tähän asiaan myös edustaja Pelkonen äsken kiinnitti huomiota ja esitti ministerille tärkeän kysymyksen.

Nyt vihreät ovat keksineet, että noin 3 000:lle lähinnä Irakista Suomeen muutama vuosi sitten saapuneelle turvapaikanhakijalle, jotka ovat saaneet hakemukseensa kielteisen päätöksen, koska eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa — eivät Maahanmuuttoviraston mielestä eivätkä Suomen oikeuslaitoksen mielestä — pitäisi kertaratkaisuna antaa oleskelulupa Suomeen, siis sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto, hallinto-oikeus ja tarvittaessa korkein hallinto-oikeus ovat todenneet, että näiden ihmisten kohdalla ei ole perusteita

kansainvälisen suojelun antamiseen. Kyse on ihmisistä, jotka tästä huolimatta ovat jääneet maahan. Siis kyse on lähinnä irakilaisista, jotka uhmaten Suomen oikeusjärjestystä ovat jääneet Suomeen, vaikka heillä ei ole mitään laillista oikeutta olla maassamme. Ovat päinvastoin tehtailleet uudestaan ja uudestaan turvapaikkahakemuksia ja saaneet niihin uudestaan ja uudestaan kielteisen ratkaisun.

Jos me nyt tekisimme näiden, lähinnä irakilaisten, kohdalla siten kuin vihreät ovat keksineet tehtävän — ilmeisesti ministeri Ohisalo ensin ja ministeri Mikkonen nyt — että me antaisimme kaikille näille kertaratkaisuna oleskeluluvan Suomeen, niin me palkitsisimme nämä ihmiset siitä, että he ovat uhmanneet Suomen oikeusjärjestystä ja jääneet laittomasti maahamme.

Toiseksi tällainen ratkaisu veisi pohjan pois koko turvapaikkajärjestelmältämme. [Mika Niikko: Mikä on kokoomuksen ratkaisu?] Mihin tarvitsemme turvapaikkaprosessia Maahanmuuttovirastossa, hallinto-oikeudessa, tarvittaessa korkeimmassa hallinto-oikeudessa, jos maahamme saavat joka tapauksessa jäädä sekä he, jotka ovat kansainvälisen suojelun tarpeessa, että he, jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa? [Juha Mäenpään välihuuto]

Kolmanneksi: jos me tekisimme sen, mitä hallituksessa sisäministeriö tällä hetkellä valmistelee, niin se merkitsisi huomattavaa vetovoimatekijää turvapaikanhakijoille saapua nimenomaan Suomeen — ja nimenomaan niille turvapaikanhakijoille, jotka tietävät, että heillä ei ole perustetta saada kansainvälistä suojelua.

Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko ei löytänyt kokoomuksen vaihtoehtobudjetista juuri muuta huomautettavaa kuin sen, että me olisimme säästäneet hallinnosta palauttamalla hallinnon menot vuoden 2019 tasolle. Ministeri Saarikon mielestä tämä johtaisi väistämättä irtisanomisiin valtionhallinnossa. Nyt ei ole tilaisuutta mennä tähän tematiikkaan syvemmin, mutta voitaisiinko säästäminen aloittaa siitä, että lopetettaisiin turhan työn teettäminen hyvillä virkamiehillämme? Ja kun on aivan selvää, että tällaista järjetöntä ratkaisua Suomessa ei tulla hyväksymään, niin miksi ministeri Mikkonen käskyttää ministeriön virkamiehiä edelleen valmistelemaan tällaista ratkaisua? Se on turhaa työtä.

Sanon aivan lopuksi, että eri asia ovat ne irakilaiset ja muutkin turvapaikanhakijat, jotka ovat Suomeen erinomaisen hyvin kotoutuneet — käyneet koulua, oppineet kieltä, päässeet töihin. Heidän kohdallaan voidaan yksilöllisen harkinnan perusteella tehdä se ratkaisu, että heille myönnetään oleskelulupa työnteon perusteella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.35 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvosto antoi noin kuukausi sitten eduskunnalle sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisen selonteon Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa OIR-operaatiossa. Osallistuminen alkaisi 1.1.22 ja jatkuisi vuoden loppuun.

Suomi on osallistunut tehtäviin alueella monena vuonna. Syyskuussa 2014 perustettiin Irakin tueksi taistelussa Isisiä vastaan Yhdysvaltojen johtama kansainvälinen Isisin vastainen koalitio. Suomi liittyi koalitioon samana vuonna. Isisin vastaisen koalition sotilaallinen toiminta käynnistettiin tämän OIR-operaation puitteissa, johon Suomi on osallistunut vuodesta 2015 alkaen.

Naton koulutusoperaatio Irakissa aloitti toimintansa syksyllä 2018. Sen tavoitteena on tukea Irakin sotilaskoulutusjärjestelmän kehittämistä ja turvallisuussektorin uudistamista

pääasiassa strategisen tason koulutuksen ja neuvonannon kautta. Suomi on osallistunut koulutusoperaatioon Naton kumppanimaana joulukuusta 2018 alkaen.

Isisin hallinto kaatui vuonna 2019, mutta itse järjestö ei ole kukistunut. Väkivaltaisia järjestön organisoimia radikaaleja soluja on edelleen paljon, ja ne suunnittelevat jatkuvasti uusia iskuja. Maan sisäisen vakauden kannalta keskeistä on sen turvallisuussektorin uudistaminen. Keskiössä on tuoda eri aseelliset ryhmittymät koordinoidusti Irakin keskushallinnon alaisiin turvallisuusjoukkoihin. Näihin ryhmittymiin kuuluu erityisesti keskushallintoon kuulumattomat puolisotilaalliset joukot sekä Irakin hallituksen kontrollin ulkopuolella olevia yksittäisiä šiamilitiaryhmiä. Kansainvälistä tukea tarvitaan edelleen erityisesti Irakin turvallisuusjoukkojen tukemiseksi, maan turvallisuussektorin kehittämiseksi ja turvallisuustilanteen vakauttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Vaikka Irakissa on nyt turvallisempaa kuin Isisin hirmuvallan aikana, tuhoutuneita asuinalueita ja laajaa yhteiskunnallista sekasortoa esiintyy. Maan nykyistä hallintoa leimaa korruptio, jota esiintyy yhteiskunnan kaikilla tasoilla korkeimmasta johdosta alimpiin virkamiehiin. Kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmään on heikkoa. Lisäksi šiiojen ja sunnien jännitteet ovat edelleen syviä.

Suomen ja Euroopan unionin on mietittävä tarkasti, minkälaista tukea maan eri toimijoille annetaan ja minne suunnattu tuki oikeasti valuu. OIR-operaatiossa on käynnissä niin sanottu neljäs vaihe, ja tavoitteena on turvallisuustilanteen vakauttaminen, joka kestää arviolta 12—24 kuukautta. Tavoitteen voi sanoa olevan jopa toivottoman optimistinen maassa, jonka yhteiskuntajärjestelmä on äärimmäisen hauras ja epävakaa.

Selonteon mukaan tulevaisuudessa tavoitteena on OIR-operaation alasajo ja toiminnan keskittäminen Nato-operaatioon. Syynä tälle on se, että kahden rinnakkaisen koulutusoperaation ylläpitäminen ei ole tarpeellista. Yhdestä isommasta Nato-operaatiosta on varmasti hyötyä myös poliittis-sotilaallisen dialogin näkökulmasta. Koalition tulokset ovat olleet monilta osin hyviä, ja koulutus palvelee aina myös kouluttajaa. Suomalaiset joukot ovat saaneet Irakista kokemusta, joka hyödyttää myös kansallista puolustuskykyä ja antaa uusia välineitä islamistisen radikalisaation torjuntaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat edelleen OIR-operaatioon osallistumista, koska sillä on merkittävä rooli kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaisessa toiminnassa. Irakin vakauttaminen on Suomen ja myös koko maailman etu. Irakin turvallisuustilannetta parantamalla torjutaan myös massasiirtolaisuuden ongelmia. Ihmisiä tulee auttaa kotimaassaan sellaisten olosuhteiden saavuttamiseksi, joista ei tarvitse lähteä pakoon Eurooppaan ja esimerkiksi meille tänne Suomeen. Tässä tilanteessa se on kaikkien kannalta kestävin ja pysyvin tapa auttaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.39 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Keskustelimme muutama viikko sitten täällä salissa Irakin tämänhetkisestä tilanteesta sekä Suomen kriisinhallinnan läsnäolosta maassa. Jo tuolloin Suomen osallistuminen Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonanto-operaatioon vuoden 2022 loppuun saakka sai kannatuksen, näin myös valiokunnassa.

Läsnäolo Irakissa on osoitus Suomen työstä kansainvälisen terrorismin torjumiseksi ja kitkemiseksi, mutta rauhan vaaliminen tulee nähdä suuremmassa kontekstissa. Vakaus Irakissa vaikuttaa laajemmin koko Persianlahden alueen sekä Euroopan, mukaan lukien Suo-

men, turvallisuuteen, kuten täällä aikaisemmat puhujatkin ovat jo todenneet. Se on myös suomalaisten joukkojen läsnäolon ja turvallisuuden toimintaedellytysten kannalta tärkeää.

Edistysaskelista huolimatta vakaus ja rauha maassa eivät ole vielä juurtuneet yhteiskunnan selkärangaksi, joka kannattelisi sitä itsenäisesti. Isis ei hallitse maa-alueita, mutta sen vielä nukkuvat haarat ovat taitavia hyväksikäyttämään kansalaisten epätoivoa ja keräämään voimaa. Lokakuun parlamenttivaalien alhainen äänestysprosentti taas ennakoi sisäpoliittisia ristiriitoja.

Kuten ulkoasiainvaliokunta tuo mietinnössään esille, poliittisten jännitteiden vaikutuksia kansainvälisten joukkojen läsnäolon edellytyksiin tulee seurata tarkoin. Tätä korostetaankin Naton johtamassa NMI-operaatiossa, johon myös Suomi on valmistautunut siirtämään painopistettään. Lopullinen päätös NMI:n laajentamisesta tehtiin helmikuussa 2021, ja se on tarkoitus toteuttaa asteittain samanaikaisesti OIR-operaation supistamisen kanssa.

Tilanteessa, jossa kansainvälisten joukkojen läsnäolo Irakissa on sisäpoliittisesti hankala aihe, on entistä tärkeämpää, että tukitoimet vastaavat Irakin hallituksen määrittelemiin tarpeisiin. Siksi on keskeistä, että NMI:n laajentaminen valmistellaan läheisessä yhteistyössä OIR:n ja irakilaisviranomaisten kanssa. Suunnittelun lähtökohtana on oltava Irakin koulutustarpeiden identifiointi ja päällekkäisyyksien välttäminen.

Viime kerralla, kun salissa keskustelimme, lähes jokaisessa ryhmäpuheenvuorossa korostettiin laaja-alaista jälleenrakennustyötä. Sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalla on huolehdittava demokratian vahvistamisesta ja ihmisten elinmahdollisuuksien kasvattamisesta. Korruption kitkemisellä on keskeinen rooli talouskasvun tukemisessa.

Työ Irakin vakauttamiseksi on siis vielä kesken, ja joukkojen ennenaikaisella pois vetämisellä voisi olla myös Irakissa kohtalokkaita seurauksia. Osallistumisen edellytyksiä tulee kuitenkin jatkuvasti arvioida, ja nopeisiin muutoksiin toimintaympäristössä on syytä varautua.

Ulkoasiainvaliokunta tuo mietinnössään esiin muun muassa joukkojen omasuojan ja turvallisuusriskien minimoimisen. Keskeistä on myös operaation tavoitteiden laadinta, jota vasten läsnäoloa ja sen kestoa voidaan tarkastella. Läsnäoloa arvioitaessa tulisi huomioida yhteiskunnan vahvistaminen laaja-alaisena kokonaisuutena. Koordinaatio kansainvälisten operaatioiden ja eri toimijoiden välillä luo parhaimmat edellytykset kestäviin tuloksiin. Työ demokratian ja ihmisoikeuksien puolesta on siemen, joka jää itämään turvallisuusjoukkojen jo poistuttua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

14.43 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Suomen on pohdittava keinoja lisätä Irakin hallitukselle painetta ottaa vastuuta maansa tilanteesta. Tähän liittyy kysymys Irakin kansalaisten palautuspolitiikasta. Irakilaiset olivat Suomen suurin turvapaikanhakijaryhmä vuoden 2015 pakolaiskriisissä. Toimiva palautuspolitiikka on edellytys turvapaikkajärjestelmämme toimivuudelle. Suomen taloudellinen ja muu apu Irakille on ollut mittavaa. On kestämätöntä, että Suomella ei ole Irakin kanssa palautussopimusta ja että Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan. Näin ei voi jatkua. Turvapaikkajärjestelmämme ei voi toimia oikeudenmukaisesti ilman toimivaa palautuspolitiikkaa. Edustaja Zyskowicz esitti tähän liittyen tärkeitä huomioita ministerien Ohisalo ja Mikkonen ehdotuksista.

Arvoisa puhemies! Laittomasti maahan ei voi jäädä, se romuttaisi koko turvapaikkajärjestelmän ja kykymme auttaa aidosti hädänalaisia. Lisäksi Suomen taloudellinen tuki Irakille on ehdollistettava sille, että maa vastaanottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kansalaisensa kansainvälisen oikeuden ja velvoitteidensa mukaisesti. Kysyn hallitukselta: Mitä hallitus on tehnyt palautussopimuksen saamiseksi voimaan ja palautusten toimivuuden varmistamiseksi? Miten on edistetty sitä, että Suomen ja Irakin välinen yhteistyö olisi toimivaa ja velvoitteisiin perustuvaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

14.45 **Anne-Mari Virolainen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Irakin poliittinen tilanne on heikko. Turvallisuustilanne on hauras ja taloustilanne erittäin haasteellinen, elikkä vaikeuskertoimia riittää. Silti on aivan selvää, että kansainvälisiä joukkoja tarvitaan niin Isisin ja terrorismin vastaisessa taistelussa kuin Irakin oman turvallisuussektorin kouluttamisessa ja uudistamisessa.

Kuten täällä on jo useassa puheenvuorossa kuultu, niin vuodesta 2015 alkaen Irakin kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatio, joka on toiminut siitä saakka, on tuottanut myös toivottuja tuloksia. Isis on menettänyt sen hallinnoimia maa-alueita, ja viisi miljoonaa irakilaista on pystynyt palaamaan kotiseudulleen. Myös ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja esittelypuheenvuorossaan kävi laajasti läpi tämän OIR-operaation sisältöä, eli koko valiokunta oli yksimielinen siitä, että tätä on syytä jatkaa ensi vuoden ajan, sillä se vahvistaa maamme ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä. Samalla myös kannettiin huolta suomalaissotilaiden omasuojasta.

Tässä salissa useasti puhutaan vaikuttavuudesta. Niiden vähäisten resurssien, jotka me osoitamme erilaisiin kohteisiin, pitäisi tuottaa vaikuttavia tuloksia. On aivan selvää, että kun me puhumme kriisinhallintaoperaatioista, niin tarvitsemme kokonaisvaltaisen strategian. Meidän on varmistettava, että myös näitä Irakin tukimuotoja tarkastellaan kokonaisuutena johdonmukaisesti, jotta saamme tuloksia aikaiseksi.

Kansainvälisen yhteistyön lisäksi meidän pitää muistuttaa Irakia siitä, että maan on myös itse kannettava vastuuta omasta sisäisestä turvallisuudestaan, maan vakauttamisesta ja maan jälleenrakentamisesta. Ilman turvallisuustilanteen vakauttamista ei ole mahdollista rakentaa vakaata yhteiskuntaa. Suomi antoi Irakille tukilupauksen helmikuussa 2018. Summa oli 10 miljoonaa euroa, ja se oli tarkoitettu vakauttamistoimiin, miinanraivaukseen, humanitaariseen apuun, naisten aseman parantamiseen ja demokratiakehitykseen. En tiedä, mitä kaikkia tuloksia on siitä saatu, mutta toivon, että me pystymme vielä jonain päivänä saamaan raportin siitä, millainen esimerkiksi tyttöjen ja naisten tilanne on tänä päivänä Irakissa.

Kun me puhumme jälleenrakentamisesta, on myös huomioitava se, että yksityisen sektorin investoinnit ovat erittäin tärkeässä roolissa. Suomella on ollut perinteikkäät kauppasuhteet Irakin kanssa, hyvä maine rakentamiseen, koulutukseen, terveydenhuoltoon. Siinä on varmasti myös siementä tulevaisuuden yhteistyöllekin.

Kun puhutaan vaikuttavuuden parantamisesta, niin kannattaisi muistaa, että ehdollisuutta lisäämällä on myös mahdollisuus saada aikaan tuloksia. Tässä on jo muutamissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota siihen, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden osalta on yritetty saada yhteistyötä palautussopimusten aikaansaamiseksi. Sitä on yritetty

useamman hallituksen aikana, jo ainakin kahden tietääkseni, mutta vielä sellaista tulosta ei näy, jota me useimmat täällä toivomme.

Nyt, kun meillä on lähetystö Bagdadissa, niin diplomaattinen läsnäolo voi helpottaa niiden oikeiden ovien avaamista, mutta siellä pitää muistaa käydä koputtelemassa tiuhaan tahtiin.

Arvoisa puhemies! Ylihuomenna tulee kuluneeksi tasan 65 vuotta siitä, kun virallinen Suomi päätti lähettää YK:n pyynnöstä ensimmäiset suomalaiset rauhanturvaajat turvaamaan maailmanrauhaa Lähi-itään Suezin kriisin ratkaisemiseksi. Nämä rohkeat uranuurtajat ovat olleet roolimalleja nuoremmille rauhanturvaajille ja kaiken todennäköisyyden mukaan myös suunnannäyttäjiä Suomen matkalla rauhanturvaamisen suurvallaksi.

Meillä kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean työssä painotettiin sitä, että tarvitsemme pitkäjänteisen ja nykyistä kirkkaamman vision Suomen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan painopisteistä. Tämä on aivan varmasti sellainen tavoite, johon tämä sali yhtyy. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

14.50 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Me perussuomalaiset tuemme tätä OIR-operaatioon osallistumista. Me usein korostamme, että ensisijaisena tavoitteenamme maahanmuuttopolitiikassa on lopettaa kokonaan humanitäärisistä syistä tapahtuva maahantulo ja siirtää painopiste paikan päällä auttamiseen, ja mielestäni tämä OIR-operaatio tukee myös tällaista.

Sotilaallinen kriisinhallinta on yksi esimerkki konkreettisista toimista, joita lähtömaissa voidaan tehdä, ja sotilaallisen kriisinhallinnan etu on siinä, että se on parhaimmillaan hyödyllistä sekä vastaanottavalle maalle että myös sille maalle, joka siellä tämmöiseen kriisinhallintaan tai siihen valtion turvallisuusjoukkojen kouluttamiseen osallistuu. Vastaanottava maa saa turvallisuutta ja vakautta, ja kriisinhallintaa harjoittava valtio taas voi siellä operaatiossa testata käytännössä toimintatapoja ja oppeja, joita maa joutuisi soveltamaan kriisin kohdistuessa omaan maahansa. Suomen kaltaisessa pitkää rauhan aikaa nauttivassa maassa tositilanteita ei pääse — tai pikemminkin ei onneksi joudu — harjoittelemaan. Lähimmäksi tositilanteita päästään näiden kriisinhallintaoperaatioiden olosuhteissa, joissa sotilaalliset uhat eivät ole aina pelkästään vain harjoitusta.

Suomi on vuodesta 2014 lähtien osallistunut Isisin vastaiseen operaatioon Irakissa. OIR-operaatio on alkanut 2015, ja käsitykseni mukaan noin vuoden kuluessa se taisi loppua ja jatkuu sitten siirtymällä NMI-operaatioon, joka on Nato-johtoinen missio Irakissa.

Sillä tavalla tämä on myös oikeastansa tietyllä tapaa meidän reserville ja Puolustusvoimien henkilökunnalle hyvä asia, että kun osallistumme johonkin, niin ei tule mitään semmoista katkosta: meillä on tämmöinen hyvä etenemä tässä kriisinhallintaoperaatiossa, koska tällä hetkellä aika vähän meillä on miehiä sijoitettuna eri kriisinhallintaoperaatioihin. Ja tätä kun on käsitelty, niin ehkä tärkein huoli, mikä maallamme on näistä meidän lähettämistämme miehistä, on, että siellä on riittävä omasuoja.

Vuonna 2019 Isis-hallinto kaatui, mutta siellä on yhä edelleen näitä Isis-soluja, jotka voivat aiheuttaa riskin tai iskuja näitä meidän lähettämiämme miehiä kohtaan, ja oikeastansa haluaisin vielä tähän puheen lopuksi kertoa, että olen itse ollut lapsuudessani hetken aikaa tuolla Irakissa, kun isäni oli siellä töissä, ja se oli sitä aikaa, kun Irak ja Iran sotivat keskenänsä, ja itse muistan sen semmoisena ehkä länsimaihin verrattuna alikehittyneenä

maana, mutta kuitenkin sillä tavalla, että siellä siihen aikaan kaikilla työntekijöillä oli työtä. Siellä ei minun mielestäni työttömyyttä ollut ollenkaan. Se valtio oli erilainen, se oli Husseinin aikaa, ja jollakin tavalla koen myös velvollisuudeksi, että länsimaat osallistuvat näihin operaatioihin, koska he lähtivät viemään sinne maahan demokratiaa ja siellä diktaattori poistui näyttämöltä. Ja kun demokratiaa on lähdetty viemään, niin kyllä meidän pitää nyt tässä yrittää myös [Puhemies koputtaa] saattaa se demokratia jaloilleen. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

14.56 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt tässä mietinnössään hyvää työtä, ja kiitoksia myöskin ministerille tärkeästä puheenvuorosta.

Valiokunta toteaa näissä kuulemisissa käyneen selkeästi ilmi, että Irak tarvitsee laaja-alaista ja pitkäjänteistä tukea yhteiskunnan tukemiseksi, turvallisuustilanteen normalisoimiseksi sekä jälleenrakennusprojektia varten — näinhän se on.

Vaikka tämä kansainvälisen tuen tarve Irakille on ilmeinen, niin on totta, mitä ministerikin mainitsi, että myös kansainvälisen yhteisön tulee perätä myös Irakin omaa vastuuta. Kansainvälisen yhteistyön mittavakin tuki Irakille jää kyllä tehottomaksi, ellei Irak itse ota suurinta roolia ja vastuuta maan kehittämisessä tavalla, jossa kaikki yhteiskuntaryhmät otetaan huomioon. Tämä on ihan selvä asia, vaikka kaikki ymmärrämme sen suuren haasteellisuuden.

Puhemies! Suomen eri tukimuotoja tulee tietysti tarkastella kokonaisuutena ja koordinaatio eri tukimuotojen kesken tulee tietysti varmistaa, kuten kaikessa. Suomen osallistumisen vaikuttavuutta on todella syytä arvioida tarkoin. Pidän myös erittäin hyvänä sitä, että valiokunta pitää Suomen osallistumisen jatkamista OIR-operaatiossa perusteltuna. Osallistumisen edellytyksiä tulee kuitenkin tässäkin asiassa tietenkin arvioida, ja nopeisiin muutoksiin toimintaympäristössä on kyllä syytä varautua. Osallistumalla operaatioon Suomi osaltaan tukee kansainvälisen terrorismin, mukaan lukien siis Isisin, vastaista toimintaa. Osallistuminen on tärkeä osa Suomen kokonaisvaltaista tukea Irakin kehitykselle. Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on osa kansainvälistä vastuunkantoa ja myös yhteisen turvallisuuden rakentamista.

Puhemies! Edustaja Veijo Niemi sanoi hyvin, että Irakin vakauttaminen on myös Suomen etu, erityisesti apu kohdemaassa. Vaikea sanoa, milloin se tosiasiallisesti toteutuu, mutta ehkä sekin päivä joskus nähdään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

14.59 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Suomi tukee kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa. Isisin vastaista toimintaa tuemme osallistumalla OIR-operaatioon Irakissa. Näin annamme tukemme Irakin kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Jos Irakin tilannetta pystytään entisestään vakauttamaan, vähenee sieltä Eurooppaan kohdistuva siirtolaispaine. On Suomenkin etu, jos olot Irakissa kehittyvät rauhallisempaan ja ennustettavampaan suuntaan.

Tällä hetkellä maan sisäinen turvallisuustilanne on edelleen hyvin hauras, ja maassa on yli miljoonaa sisäistä pakolaista. Isis pystyy edelleen järjestämään alueella tuhoisia terroriiskuja, vaikka sillä ei ole ollut Irakissa maa-alueita hallussaan vuoden 2017 jälkeen. Iranin tukemat laittomat šiiamilitiat ovat merkittävä uhka Irakin sisäiselle vakaudelle. Kansain-

välisen koalition tukikohtiin on toteutettu pääasiassa raketein ja lennokein tehtyjä iskuja kuukausittain. Terrorismin ja yhteiskunnallisen epävakauden juurisyihin tulee edelleen pyrkiä vaikuttamaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Niikko.

15.01 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Me ollaan saatu tässä kuulla hyvää keskustelua tästä Irakin OIR-operaation jatkamisesta, ja kiitän siitä, että eduskunta on yksimielinen tässä asiassa.

No, tässä varmasti on kaikkien etu kyseessä, nimittäin me ymmärrämme sen, että sotilaallinen kriisinhallinta on erittäin hyvä tapa Suomelta osallistua erilaisten kriisipesäkkeiden vakauttamiseen. Nyt kun konkreettisesti on kyse sellaisesta kansainvälisestä terrorismiuhasta, joka ulottuu Eurooppaan ja Suomeen saakka, niin tässä asiassa on syytä olla mukana korjaamassa tilannetta.

Arvoisa puhemies! Olisin vielä halunnut sellaisen huomion nostaa esille, joka on meitä monta vuotta puhuttanut täällä eduskunnassa. Tämä koskee tätä edustaja Zyskowiczinkin mainitsemaa kielteisten turvapaikkapäätösten saaneiden palauttamista. Tätähän ovat yrittäneet aikaisempi hallitus ja tämä hallitus edistää, mutta se ei ole edistynyt. Tällä hetkellähän tilanne taitaa olla sellainen, että vain tuomion saaneet, nähtävästi törkeän tuomion saaneet, irakilaiset otetaan vastaan Irakissa, mutta tällaista pakkopalautusta muiden osalta ei ole onnistuttu toteuttamaan.

No, miten tässä asiassa voidaan edistyä — se on hyvä kysymys. Siihen ei ole ministerillä eikä hallituksella eikä valiokunnalla vastausta suoraan. Sen sijaan sitten meillä puolueilla itse kullakin on omat näkemyksemme siitä, miten tätä asiaa voitaisiin edistää. Perussuomalaiset ovat esittäneet sitä, että ne, jotka laittomasti maassa ovat eivätkä suostu palaamaan vapaaehtoisesti, tulisi ottaa säilöön. Tällä me taattaisiin se, ettei meidän maassamme ole niitä henkilöitä vapaana liikkumassa, jotka on myös katsottu osin turvallisuusuhaksi tälle maalle. Me tiedämme sen, että meillä on kuitenkin useampi sata sellaista henkilöä vapaana tälläkin hetkellä Suomen kaduilla, jotka ovat jatkuvan valvonnan kohteena. Mielestäni ei ole kyllä hyväksyttävää se, että me emme edes tällaisia henkilöitä ottaisi säilöön ja sitä kautta motivoisimme heidän vapaaehtoista paluutaan sinne, mistä ovat tänne maahan luvatta tulleet.

Arvoisa puhemies! Varmasti tärkeä asia on nyt se, mikä Afganistanin operaatiosta opitaan, että jatkossa meillä tulee olla jonkunnäköinen exit-strategia operaation päättämiseksi, ja uskoisin, että myös ministeri Kaikkonen tämän asian parissa on varmasti ajatuksiaan viettänyt omien kavereittensa kanssa, mikä se Suomen exit-strategia sitten on tulevaisuudessa Irakin osalta. Me emme voi joutua sellaiseen tilanteeseen, että me ollaan 20 vuotta jossakin maassa emmekä tiedä, miten se päättyy ja milloin se päättyy. Meillä pitää olla tavoitteet, meillä pitää olla selkeä punainen lanka näissä operaatioissa.

Arvoisa puhemies! Kiitos vielä kerran siitä, että tämä asia käsiteltiin yksimielisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.04 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista ja kysymyksistä. Tämä palautussopimusasia, mistä useampi edustaja käytti puheenvuoroja, menee vähän naapuriministerin ja -ministerien tonteille, eli näistä neuvot-

teluista vastaa sisäministeriö ja myös ulkoministeriö on mukana. Tietojeni mukaan kuitenkin näitä neuvotteluja on jatkettu niin Suomen kuin muittenkin EU-maitten toimesta, mutta neuvottelutulosta ei ole saatu, elikkä työtä pitää jatkaa.

Edustaja Zyskowicz nosti esiin niin ikään sisäministeriön toimialaan kuuluvan asian liittyen tähän selvitystyöhön. Tuosta aiheesta, mitä nostitte esille, käsitykseni on, että hallituksen piirissä on erilaisia näkemyksiä asiasta ja yhteistä näkemystä ei taida olla, mutta siihen kai jossain vaiheessa palataan. Eikä tässä selonteossa sinänsä käsitellä turvapaikkamenettelyjä.

Sitten useampi edustaja viittasi tuohon NMI-operaatioon — kun tietysti valiokuntakin on asiaa käsitellyt — ainakin edustajat Niemi, Salonen, Mäenpää, saattoi olla joku muukin. Siinä todella tämän operaation eteneminen on edennyt hitaasti, eikä meillä ole tälle edelleenkään tarkempaa aikataulua tai jatkoaskelia tiedossa, mutta odottelemme, että asia kirkastuu ja palataan asiaan sitten sen jälkeen.

Edustaja Saloselle: operaation toiminta perustuu siis Irakin hallituksen tukipyyntöön.

Edustaja Virolainen korosti muun muassa omasuoja-asiaa, ja myös edustaja Mäenpää siihen viittasi. Tähän asiaan on kiinnitetty huomiota, niin kuin tärkeää onkin. Esimerkiksi suojarakenteita ja sirpalesuojia on vahvistettu, tukikohdan vartiointia ja valmiutta on parannettu, muitakin toimenpiteitä on tehty — on luonnollisesti tärkeä asia, että siellä voidaan riittävällä turvallisuusasteella toimia. Mutta aina täytyy todeta, että ainahan näihin riskinsä liittyy joka tapauksessa.

Edustaja Mäenpää myös toi esiin tämän kriha-operaatiosta saatavan arvokkaan kenttäkokemuksen. Tämäkin on yksi tärkeä näkökulma, että kyllä meidän omaakin puolustustamme palvelee se, kun suomalaiset miehet ja naiset saavat arvokasta kokemusta näistä tehtävistä, ja se palvelee myös tätä kautta meidän omaa puolustuskykyämme.

Edustaja Kivisaarelle toteaisin vielä, että suomalaisten antamalla koulutuksella ja neuvonantotoiminnallahan pyritään antamaan irakilaisille kykyä ottaa juuri sitä vastuuta omasta maastaan, mitä peräänkuulutettiin, ja ottaa vastuuta myös sen turvallisuudesta. Ja kun tässä riittävällä tavalla edetään, niin sitten voi syntyä vastaus tuohon puheenjohtaja Niikon kysymykseen, että milloin ulos. Ainakin sieltä voi hyvällä omallatunnolla poistua silloin, kun maa on riittävä vakaa. Aivan vielä siinä ei olla. Hitaita prosessejahan nämä tuppaavat olemaan, mutta koetetaan pitää suunta oikeana. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

15.07 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Täytyy vielä lisätä edelliseen puheenvuorooni, joka käsitteli palautusten toimivuutta ja palautussopimuksia, yleisemmin tästä operaatiosta ja siitä, miksi tämä operaatio on kannatettava. Rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta ovat merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistumista kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin perustelevat yhteiskuntarauhan edistäminen sekä oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian voimistaminen. Vahvistamalla Irakin oikeusvaltiokehitystä ja vakauttamalla turvallisuustilannetta rakennamme edellytyksiä kestävälle rauhalle. Vaikutamme näin kansainvälisen terrorismin ja muuttoliikkeen juurisyihin. Osallistumalla kriisinhallintaoperaatioihin parannamme myös puolustuksemme kansainvälistä yhteistoimintakykyä, josta on hyötyä kotimaan puolustuksessa. Kaikki tämä vahvistaa osaltaan Suomen kansallista turvallisuutta.

Tästä kokonaisuudesta on kyse myös turvallisuusyhteistyössämme Irakissa. Kuten selonteossa todetaan, tarkoituksena on, että Suomi jatkaa osallistumistaan OIR-operaatioon noin 75 sotilaalla vuonna 22, ja tämä on lähtökohtaisesti erittäin kannatettava linjaus.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.09 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Ministeri kerkesi lähtemään, mutta halusin tässä pikkuisen miettiä myös sitä asiaa, minkä edustaja Zyskowicz nosti esiin, että siis samalla, kun meillä on Irakista tänne maahamme tulleiden ihmisten joukossa huomattava määrä semmoisia, jotka ovat ilman oleskelulupaa, ja mielestäni he ovat silloin laittomasti maassa, ja näkemykseni mukaan se on myös tavallansa niin, että he rikkovat lakia siinä ja siten se on rikollista toimintaa, kuitenkin samanaikaisesti nämä vihreät ministerit tai osa heistä on kuitenkin esittänyt sitä, että näille laittomasti maassamme oleville ihmisille olisi myönnetty oleskelulupa, ja minun mielestäni tämä ei missään tapauksessa voi näin mennä. Samanaikaisesti eräässä haastattelussa ministeri Haavisto sanoi, että Euroopan unionilla on kuitenkin tämmöinen palautussopimus Irakin kanssa ja sen mukaan sinne voidaan palauttaa rikolliset ja vapaaehtoisesti palaavat. Olisin halunnut tässä funtsia ja kysyä sitä, että kuinka kova sen rikoksen pitää olla. Siis eikö se ole jo rikollista menettelyä, että täällä on laittomasti maassa ihmisiä ilman oleskelulupaa? Eikö meidän pitäisi näitä henkilöitä vain ruveta palauttamaan jo tällä perusteella, kun kerran EU:lla on tällainen sopimus ja siinä Irak ottaa vastaan rikollisia ja vapaaehtoisesti palaavia? Mielestäni hallituksella olisi mahdollisuus pikaisesti käynnistää tämä toiminta ja lähteä palauttamaan näitä henkilöitä Irakiin. Olisin halunnut kysyä ministeriltä hänen näkökulmastaan tätä asiaa, mutta valitettavasti hän kerkesi lähteä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.12 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä turvallisuussektorin koulutusoperaatio, jota Suomi on nyt jatkamassa Irakissa, nauttii yksimielistä tukea, niin kuin tässä on moneen kertaan jo todettu. Tässä on vähintään kaksi ulottuvuutta itse tällä operaatiolla: Yksi on se, että täällä avitetaan selkeästi irakilaisia — tällainen koulutusyhteistyö vahvistaa heidän turvallisuussektoriaan. Mutta toisinpäin, niin kuin tässä on tullut esille, tällä myöskin vahvistetaan suomalaista kansainvälistä osallistuvuutta ja osallistumista tällaisiin operaatioihin, ja se antaa meillekin uutta tietoa ja asioiden hallintaa.

Haluaisin kuitenkin tässä yhteydessä sanoa sen, mikä on tärkeä huomata, kun puhumme Irakista, että tuon maan sisäinen tilanne on edelleenkin hyvin hauras: se on alueellisesti jännitteinen, ei siis vakaa, ja siellä on vahvoja sisäisiä ristipaineita. Ja tässä suhteessa suurin vastuu siitä Irakin tilanteesta on tietysti Irakin hallituksella itsellään, ja tämän vastuun perään meidän pitää kysyä. On tärkeää, että maassa löytyisi mahdollisimman luontevalla tavalla sentapaista kompromissin henkeä, että nämä kolme suurinta väestöryhmää, jotka myöskin alueellisesti siellä erottuvat toisistaan — šiialaiset, sunnit ja sitten kurdit — aidosti kokevat sen yhteisöllisyyden hyvin olennaisesti.

Sitten tässä tulee hyvin tärkeänä seikkana tämän Irakin sisäisen tilanteen tulehtuneisuus siltä osin, että kun sopua lähdetään yhteiskunnassa rakentamaan, niin on olennaista, että me osaamme painottaa tätä rankaisemattomuuden kulttuuria. Tässä on erityisesti tämä jesidien kohtalo. Nadia Murad on Nobelin rauhanpalkinnon saanut irakilainen jesidi, jonka

myöskin elämänkertaan olemme monet saaneet tutustua — hän itsekin vieraili täällä kertomassa meille — ja se on sen verran järkyttävää luettavaa, että se on täysin selvä asia, että hän kutsuu kansanmurhaksi tätä jesidien kohtaloa, ja lähellä sitähän se aidosti on. Ja tässä suhteessa ei voi olla mitään rankaisemattomuutta. Nämä ihmiset, jotka ovat näihin syyllistyneet — Isis siinä ennen kaikkea, tämän kalifaatin toimihenkilöt — täytyy saattaa oikeuteen. Siinä ei ole minkäänlaista tietä hakea sitä sopua ja sisäistä rauhaa, reconciliationiä, siihen maahan, jos ei tässä oikeus käy kaiken lävitse.

Nämä ovat tärkeitä lähtökohtia, kun lähdetään rakentamaan sitä uutta Irakia, ja sen takia halusin painottaa sitä, että tässä on tämä vastuu erityisen suuri Irakin hallituksella. Tätä tietysti meidän suomalaisten täytyy myöskin omalta puoleltamme tukea.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

15.14 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia mahdollisuudesta puhua lyhyesti tästä asiasta.

Tämä Irak-operaatio tiettävästi on nyt menossa, ja siitä haluan sanoa vain sen verran, että kansainvälisen terrorismin torjunta on parasta tehdä niin kuin Suomi on tehnyt: osallistua eri operaatioihin, jotka tehdään yhteisesti muiden kansojen kanssa. Silloin saavutetaan paras lopputulos ja myös se, että on parempi, että pyrimme niitä kriisejä torjumaan silloin siellä, missä niitä tapahtuu. Suomen voimavarat ovat toki vähäiset. Se pitää myöntää, mutta pitää myös muistaa se, että yhteistyössä muiden kanssa olemme paljon kokoamme isompia. Suomella on pitkä perinne erilaisista rauhanturvatehtävistä ja tämän tyyppisistä tehtävistä. Se on meille erittäin tärkeää kansainvälistä yhteistyötä.

Sekin kannattaa muistaa tietenkin, että Isisiä ei ole vieläkään voitettu, vaan sen rajoittaminen ja kansainvälisen terrorismin torjunta on kaikille kansakunnille tärkein asia, ja se on myös Suomen kannalta asia, joka koulutusoperaatiossa varmasti korostuu. Siellä tarvitaan osaamista. Sitä osaamista, mitä Suomella on, vietäköön sitten sinne.

Ja tärkeintä on, kuten puolustusministeri Antti Kaikkonen äsken omassa puheenvuorossaan totesi, näiden operaatioon osallistuvien suomalaisten sotilaiden turvallisuus. He toki tiedostavat aivan varmasti sen riskin, mikä siinä työssä on, mutta kuten äsken kuulimme, niin ministeri aivan oikein totesi, että siellä on turvallisuuteen ja erilaisiin varusteisiin kiinnitetty suurta huomiota, että turvallisuus pystytään takaamaan niin hyvin kuin tuossa operaatiossa ikinä mahdollista on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.16 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kaikkonen on tehnyt hyvää työtä puolustusministerinä — niin kuin totesin eilisessä keskustelussa, että meillä on ollut hyvä puolustusministerionni. Näitä asioita on viety Suomi-kylki edellä eteenpäin ja myös näissä kansainvälisissä operaatiotehtävissä on jatkettu sitä työtä, jota on tehty aiemmin, ja tämä koulutusyhteistyön jatko, OIR-operaation jatko, on ihan perusteltu.

Otan toisena huomiona esille tämän edustaja Zyskowiczin aiemmin esille nostaman Suomessa olevien irakilaisten vastaanottamisen, tai sen sopimuksen, että ne, jotka eivät täältä turvapaikkaa ole saaneet eivätkä sitä tarvitse, pitäisi Irakin luonnollisesti oman maan kansalaisina vastaanottaa. Kyllä tämä tietysti pitäisi saada kuntoon vastavuoroisuusperiaatteella niin, että Irak kantaisi omista kansalaisistaan vastuun tässä, kun muut maat ovat

myös heidän maansa vakautta turvaamassa ja vastaamassa muun muassa tämän koulutusoperaation osalta. Tämä on sellainen, joka pitää kyllä kansainvälisissä keskusteluissa esillä pitää.

No, sitten se, mikä on ehkä sitä ominta näissä kriisinhallintatehtäväasioissa, on kriisinhallintaveteraanien ja rauhanturvaajien asia, ja siitä ministeri Kaikkoselle lämpimät kiitokset, että hän tuon vasemmistoministerin tekemän leikkauksen rauhanturvaajien kuntoutusmäärärahoista perui ja pystymme jatkamaan tukipalveluja ja vertaistukitoimintaa kriisinhallintaveteraanien ja rauhanturvaajien kohdalla. Se tarkoittaa sitä, että kun nämä tehtävät ovat entistä vaativampia, niin näitä tukipalveluita pitää saada matalalla kynnyksellä. Niitä pitää olla niille, joilla on tietysti fyysisiä vammoja, mutta myös niille, joilla on henkisiä vammoja. Yhä useammalla näistä naisista ja miehistä on erilaisia henkisiä vammoja näistä vaativista tehtävistä, ja ne saattavat, hyvät edustajakollegat, tulla vasta vuosien päästä esille. Toivon, että silloinkin tämä maa pitää huolen näistä naisista ja miehistä, jotka näihin tehtäviin on lähetetty, jos se alkaa tulla pintaan jonkun muun traumaattisen tapahtuman myötä. Eli toivon, että tätä asiaa pidetään vahvasti esillä.

Ja alleviivaan vielä, arvoisa puhemies, sitä, että myös läheiset — eli näiden kriisinhallintatehtäviin osallistuvien naisten ja miesten perheet, vanhemmat ja ennen muuta lapset — voivat reagoida näihin tapahtumiin, mitä tapahtui Afganistanissa, Irakissa ja muissa operaatioissa, ja toivon, että myös tämä tuki saavuttaa silloin nämä perheet ja läheiset. [Pasi Kivisaari: Hyvä puhe, edustaja Heinonen! Hyvä näkökulma!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

15.19 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiljunen kiinnitti äskettäisessä puheenvuorossaan huomiota niihin kauhistuttaviin rikoksiin, joita Isisin terroristit ovat tehneet esimerkiksi jesidejä kohtaan. Ainakin Saksassa ja ymmärtääkseni myös eräissä Pohjoismaissa vierastaistelijat, jotka ovat liittyneet tämän terroristijärjestön riveihin eri rooleissa, ovat joutuneet kotimaassaan, palattuaan, rikosvastuuseen. Suomesta on lähtenyt huomattava määrä vierastaistelijoita ja heidän perheenjäseniään, mutta Suomessa edes esitutkintakynnys ei tiettävästi ole kenenkään kohdalla ylittynyt. Voi hyvin sanoa, että meidän terrorismilainsäädäntömme ei ole ollut ajan tasalla. Niinpä eduskunta aivan äskettäin käsitteli uudistusta, jolla meidän terrorismilainsäädäntöämme parannettiin.

Rouva puhemies! En ole vakuuttunut, että se on vieläkään ajan tasalla, ja tietysti luonnollisestikaan sitä ei voi taannehtivasti soveltaa. Itse ajattelen, että tarvitsisimme ilmeisesti koko tämän osion kokonaisuudistusta meidän rikoslainsäädännössä, jotta ne, jotka terroristisiin tekoihin syyllistyvät, joutuisivat näistä teoista vastuuseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

15.21 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä lyhyesti:

Edustaja Zyskowicz nosti hyvin esille tämän hyvin, hyvin vaarallisen asian, elikkä näiden kansainvälisten terroristijärjestöjen kanssa yhteistyötä tekevät, Suomesta lähtevät vierastaistelijat. Se on todella turvallisuusuhka Suomelle. Ja kyllä meidän pitää lainsäädäntö laittaa tässä talossa siihen asentoon, että tällaiset toimet estetään jo etukäteen tehokkaasti, niin että se sitten johtaa myös siihen, että jokainen, joka sinne lähtöä harkitsee, tietää lähtiessään, mitä siitä seuraa, jos sen tien valitsee. Ja sen rangaistuksen pitää olla sitten niin

tuntuva ja niin vahva, että kyseinen henkilö, joka harkitsee sinne lähtemistä, jättää sen asian sikseen.

Toinen asia sitten ovat nämä, mistä myös edustaja Zyskowicz edellisessä puheenvuorossaan mainitsi, Suomessa oleskelevat, laittomasti oleskelevat henkilöt, jotka silloin reilu viisi vuotta sitten tänne saapuivat, eivätkä ole saaneet prosessien jälkeenkään mitään lupia tähän maahan jäädä. On aivan itsestäänselvää, että heidät tulee poistaa täältä. Ihmettelen todella suuresti ministeri Mikkosen toimintaa tässä asiassa. Onhan se nyt aivan käsittämätöntä, että ministeri edistää semmoista hanketta, että laittomasti maassa oleskeleva saisi täällä oleskeluluvan.

Minä olen aina uskonut vahvasti siihen, että kansanedustajat ja varsinkin ministerit ovat lain noudattamisessa etulinjassa — noudattavat niitä lakeja, mitä itse ovat säätäneet. Ja kun tämä ministeri Mikkosen kohdalta ei valitettavasti näin ole, niin olen siitä hyvin pahoillani ja ihmettelen, ihmettelen todella suuresti, että tämmöistä pääsee edes näkemään, että tämmöistä prosessia viedään eteenpäin jääräpäisesti, vaikka muut hallituspuolueet ovat selvästi kantansa asiassa sanoneet, että se ei käy. Toivoisin, että se kuullun ymmärtäminen ministerillä olisi hieman korkeammalla tasolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

15.23 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! En malta olla tässä kohtaa mainitsematta, että aikaisemmassa työssäni sieltä syyskuusta 2015 juhannukseen 2016 suoritin tuolta Pirkanmaalta noin satakunta maastapoistokuljetusta, ja suurin osa poistettavista oli nimenomaan tuolta Irakista.

Tässä on nyt kovasti noussut esille se tilanne, että Suomella ja Irakilla ei ole tätä sopimusta. Kannattaisi nyt muistaa myöskin tämä Dublin-sopimus, koska harva näistä henkilöistä on tullut suoraan Irakista Suomeen. Heidät on kirjattu kuitenkin johonkin Euroopan maahan aikaisemmin. Heidäthän tulisi tietysti palauttaa tämän Dublin-sopimuksen mukaan sinne, missä heidät on ensimmäisen kerran kirjattu. Elikkä tämäkin asia kannattaisi aika tarkkaan selvittää ja muistaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 9/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistoimintalaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 159/2021 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 18/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 18/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.24 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yhteistoimintalaki, joka korvaa voimassa olevan yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain sekä henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain. Uuden lain tarkoitus on parantaa työnantajan ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen toimivuutta jatkuvalla vuoropuhelulla, neuvotteluvelvoitteella sekä hallintoedustuksella. Esityksellä parannetaan myös henkilöstön tiedonsaantia.

Voimakkaat muutokset työelämässä ja työn tekemisen tavoissa sekä työmarkkinajärjestelmän muutokset korostavat työpaikkojen vuoropuhelun, luottamuksen ja yhteistyön merkitystä, ja valiokunta pitää tätä hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja vähäisin, teknisluontoisin muutoksin.

Arvoisa puhemies! Vuoropuhelun merkitys korostuu uudessa yhteistoimintalaissa. Työnantajan ja henkilöstön edustajan välisen vuoropuhelun tarkoituksena on edistää riittävää ja oikea-aikaista tiedonkulkua työnantajan ja henkilöstön välillä sekä henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia asioissa, jotka koskevat heidän työtään, työolojaan tai asemaansa yrityksessä.

Vuoropuhelua on lähtökohtaisesti järjestettävä vähintään neljännesvuosittain. Säännöllistä vuoropuhelua käytäisiin jatkossa muun muassa yrityksen tai yhteisön kehitysnäkymiin ja taloudelliseen tilanteeseen, työpaikan sääntöihin, henkilöstön rakenteeseen ja osaamistarpeisiin sekä työhyvinvoinnin edistämiseen liittyen. Valiokunta tähdentää, toisin kuin säännöksessä edellytetään, että vuoropuhelu tulee lähtökohtaisesti käydä ennen kuin työnantaja tekee päätöksensä käsiteltävässä asiassa, jotta henkilöstö voi tosiasiallisesti vaikuttaa työnantajan päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Jatkossa työnantaja ja henkilöstön edustaja laativat osana jatkuvaa vuoropuhelua työyhteisön kehittämissuunnitelman, jossa arvioidaan muun muassa toimenpiteitä, joilla henkilöstön osaamista ylläpidetään ja työhyvinvointia edistetään. Kehittämissuunnitelmassa on kiinnitettävä tarpeen mukaan huomiota eri elämäntilanteissa olevien ikääntyneiden ja työttömyysuhan alaisten työntekijöiden erityistarpeisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää irtisanottujen tai irtisanomisuhan alaisten työntekijöiden muutosturvan parantamista ja uudelleentyöllistymisen edistämistä jo irtisanomisaikana erittäin tärkeänä ja katsoo, että nämä seikat on otettava huomioon kehittämissuunnitelmassa ennakoivasti. Valiokunta tähdentää myös selkeitä periaatteita ja toimenpiteitä kehittämissuunnitelmaan työkyvyttömyysuhan alaisten ja ikääntyneiden työntekijöiden työkyvyn ylläpitämisessä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kehittämissuunnitelma päivitetään työvoiman vähentämisneuvotteluiden aikana, samoin kuin jatkuvan vuoropuhelun yhteydessä, jossa huomioidaan yrityksessä tai yhteisössä ja sen kehitysnäkymissä nähtävät muutokset. Myös työjärjestelyissä tapahtuviin muutoksiin ja koulutustarpeisiin on kiinnitettävä vuoropuhelussa ennakoivasti huomiota mahdollisten irtisanomisten välttämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotetun yhteistoimintalain mukaan työnantajan on annettava kirjallisesti ja riittävän ajoissa henkilöstön edustajalle vuoropuhelun tuloksellisen käymisen kannalta kaikki asiaan liittyvät tarpeelliset, annettavissa olevat tiedot. Valiokunta toteaa, että riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti on aidon ja rakentavan vuoropuhelun toteutumisen edellytys. Säännöllinen tietojen antaminen tukee jatkuvan vuoropuhelun toteu-

tumista ja henkilöstön edustajan aloiteoikeutta käytännössä. Erityisesti selvitys yrityksen tai yhteisön taloudellisesta tilasta useammin kuin kerran vuodessa edesauttaa rakentavan ja tuloksellisen vuoropuhelun toteutumista työpaikoilla.

Valiokunta tähdentää, että osana tiedonsaantioikeuksien toteutumista on huomioitava naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen työelämässä. Henkilöstön edustajalle annettavat palkkatiedot ovat tärkeitä myös perusteettomien palkkaerojen tunnistamista ja niihin puuttumista varten.

Arvoisa puhemies! Lopuksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettua yhteistoimintalakia ei soveltamisalaa koskevan 2 §:n perusteella sovelleta evankelis-luterilaisessa kirkossa eikä ortodoksisessa kirkossa, koska kyseessä on yksityisen sektorin yhteistoimintalaki. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että yhteistoiminnasta sääntely ulotetaan myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkoon, ja edellyttää lainvalmistelun aloittamista.

Puhemies! Mietintöön sisältyy vastalause.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

15.30 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! On sinällään ihan hyvä asia, että tätä yt-lakia pyritään monipuolistamaan. Toki se on ollut monipuolinen jo aiemminkin, mutta käytännössä se on leimautunut irtisanomislaiksi. Oikeastaan siinä tilanteessa, kun irtisanotaan tai lomautetaan tai tehdään tällaisia henkilöstöä koskevia toimenpiteitä, niin tämä yt-laki tulee aina siinä vaiheessa esille, ja usein mielletään, että siihen ei muuta kuulukaan kuin tämä osuus.

Sinänsä siis tämä vuoropuhelun kehittäminen, jatkuva vuoropuhelu lähtökohtaisesti on hyvä asia, mutta on samassa yhteydessä todettava — ja sen vuoksi kokoomus ja perussuomalaiset ovat tästä yhteisen vastalauseen jättäneetkin — että kun puhutaan pienistä yrityksistä, jos soveltamisala on tämä 20, joka hallituksen esityksessä on — meidän esityksemme on 50 — niin kun ollaan 20 hengen yrityksessä, siellä sitä jatkuvaa vuoropuhelua on kyllä päivittäin, koska useissa sellaisissa yrityksissä yrittäjä itse on siinä käytännön työssä mukana, siinä istutaan samassa kahvipöydässä, ja päivittäin niitä töitä yhdessä tehdään, eli siellä on kyllä vuoropuhelu mahdollista, mutta toisaalta taas siellä ei ole sellaista henkilökuntaa, jolla on aikaa ja mahdollisuus järjestää sitten näitä erilaisia vuoropuheluita ja neuvotteluja ja kirjata niitä ylös.

Kyllä tässä väistämättä, kun tässä tavallaan hyvää haetaan, myös byrokratiaa lisätään, ja silloin kun byrokratiaa lisätään, on äärimmäisen tärkeätä se, että se olisi suhteessa sen yrityksen tarpeisiin ja sen yrityksen olosuhteisiin. Sen takia näemme todella tärkeänä, että tässä samassa yhteydessä, kun tätä yt-lakia nyt muutetaan, myöskin tämä soveltamisala nostettaisiin siitä 20:stä 50:een, ja se 50 on sillä tavalla perusteltu, että se on Euroopan unionin pienten ja keskisuurten yritysten raja. Eli koetaan, että silloin kun 50 henkeä on yrityksessä töissä, silloin siellä on jo sellaista henkilökuntaa, joka työkseen hoitaa näitä henkilöstöasioita, ja silloin voidaan näitä asioita hoitaa myös sillä tavalla kuin tässä laissa tarkoitetaan ja mitä hyviä puolia siihen myös sisältyy. Tämänsuuntaisen ehdotuksen tulemme sitten huomenna tekemään, kun asiaa pykälittäin käsitellään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

15.33 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Jos vertaa viime hallituskautta ja tätä hallituskautta, niin tietyissä asioissa on kyllä suuri ero. Muun muassa normien purkaminen oli meille viime hallituskaudella äärimmäisen tärkeää, ja saimmekin yli 400 normia purettua ja sitä kautta saimme myös tietyllä lailla kilpailukykyä suomalaisille yrityksille. Kaikki me tiedämme, että byrokratiaa Suomessa on kyllä liikaa. Tässä samassa yhteydessä viime kaudella teimme periaatteellisen päätöksen siitä, että suomalaiseen lainsäädäntöön ei oteta ylimääräistä Suomi-lisää. EU-säännösten toimeenpanossa pidättäydytään kansallisesta lisäsääntelystä.

Siksi olenkin hieman pettynyt, että tietyllä tavalla arvokas viime hallituskauden periaatteellinen päätös nyt murennetaan tällä hallituskaudella, eikä tämä ole valitettavasti ensimmäinen kerta, jolloin näin tapahtuu. Sen takia olisikin loogista, että tämä EU-lainsäädäntö ja Suomen laki olisivat nyt linjassa keskenään ja myös tämän soveltamisrajan osalta. Yhteistoimintadirektiivin mukainen 50 työntekijän raja kuvaa myös yleiseurooppalaista näkemystä, kuten edustaja Satonen tässä sanoi. Olisikin äärimmäisen tärkeää, että koettaisimme pysyä jatkossa pois tästä niin sanotusta kultakuorinnasta.

Arvoisa puhemies! Me emme tarvitse tällaista ylikireää lainsäädäntöä Suomessa. Tällä vain ja ainoastaan haittaamme taas kerran kilpailukykyämme EU:ssa ja maailmalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

15.35 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt otan todella positiivisen asenteen tähän aiheeseen.

Kuten edustaja Satonen sanoi, yt-laki, joka on hengeltään tarkoitettu yhteistoiminnaksi, on ollut hengeltään enemmänkin irtisanomislaki, mutta nyt tämä uudistus tuo sen hengen mukaisen muodon siihen. Eli tämä ennakoiva ote on juuri sitä, mihinkä yt-laki on ollut tarkoitettu, ja nyt tällä uudistuksella konkreettisesti tuodaan asioita esille. Ja kyllä minulla on hirveä toive, että työnantajapuoli huomaisi nyt tämän voimavaran — sen, mitä yhteistoimintamenettelyllä voidaan saada yrityksissä aikaiseksi, jotta voisimme sanoa taas pitkästä aikaa, että henkilöstö on yrityksen paras voimavara. Tämä yt-lain uudistus mahdollistaa taas tämän arvokeskustelun esille tuomisen: että me todellakin rupeamme arvostamaan toisiamme myös yrityksen kannattavuuden näkökulmasta, sillä olen aivan varma, että työpaikoilla työntekijä jos kuka on työpaikastaan huolissaan. Ja jos ei tällä hetkellä vielä joissain yrityksissä ole luonnollista käydä sitä keskustelua, niin toivon sitä tällä lainsäädännöllä, joka tässä kohtaa palvelee nimenomaan yrityksen kehittyvyyttä ja sen hyvää tahtotilaa tuottaa hyvää yhteiskunnassa ja pärjätä kovassa ulkomaalaisessakin kilpailussa.

Toisin kuin edustaja Wallinheimo toi esille, niin minä näen, että EU:sta olisi vielä paljon lisääkin otettavaa eikä ehkä tarve törmäyttää asioita. Otetaanpa esille vaikka laki liikkeenluovutuksesta, joka EU:ssa on säädetty niin, että siellä on henkilöstön edustajilla suoja siinä vaiheessa — mikä tarkoittaa sitä, että siellä ovat työsuojeluvaltuutetut ja niin edelleen paremmassa turvassa kuin meidän omassa lainsäädännössämme, jossa meillä liikkeenluovutuksen osalta laki turvaa vain pääluottamusmiehen aseman.

Positiivista on se, että valiokunta rohkeasti otti kantaa kirkon asemaan suhteessa yt-neuvotteluihin. On aivan oikein, että me korjataan hallituksen esitystä hieman siihen suuntaan, että meillä on muitakin kuin yksityisen puolen sektoreita yt-lain piirissä. Kyllä meillä julkisella puolella on muitakin toimijoita. Olisihan tätä kyllä voinut vielä edellyttää tuotavaksi säätiöihin erikseen — mutta hyvä askel. Siitä, että edellytetään, että lakia lähdetään

valmistelemaan siihen suuntaan, kyllä täytyy valiokunnalle näin varajäsenen ominaisuudessa antaa kiitosta, että näin tapahtui.

Tosiasiallisesti tämä on edistysaskel, mikä tuo taas yt-lain toivottavasti siinä muodossaan kuin sen on tarkoitettu tuovan hyvää molemmille osapuolille, niin työnantajalle kuin työntekijöille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

15.39 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä yt-laki on varmasti osaltaan kompromissi, mutta on tärkeää korostaa, että muutoksen avulla turvataan pienempien työllistävien yritysten keveämpää sääntelyä sekä mahdollisuutta myös turvalliseen kasvuun. Yt-lakiin tulevissa muutoksissa on mukana myös pieniä paikallista sopimista muistuttavia elementtejä, mikä on askel hyvään suuntaan.

Myös keskustan toivomuksesta alle 30 hengen yrityksiin kohdistuu keveämpi vuoropuhelutaakka ja alle 250 hengen pk-yrityksiin lievimmät hyvitysseuraamukset myös rikkomuksista.

Puhemies! Tämä uudistus voidaan sanoittaa myös niin, että se on tärkeä, koska se luo tilaa paikalliselle toiminnalle. Koronan jälkeisessä ajassa on siis tärkeää etsiä yhdessä uusia ratkaisuja työpaikkojen kehittämiseen, kun haetaan uusia toimintatapoja esimerkiksi läsnä- tai etätyöhön.

Itse näen niin, että seuraava järkevä askel on kehittää paikallisen sopimisen mahdollisuuksia kaikilla työpaikoilla. Sen ei pidä olla mikään mörkö tai paha sana vaan mahdollisuus. Hallituksen asettama kolmikantainen työryhmä jatkaa työtään, ja toivottavasti myös järjestöiltä löytyy tulevina kuukausina rohkeutta uudistaa suomalaista työelämää tavalla, joka huomioi muuttuvan työelämän tarpeet.

Puhemies! Edustaja Pekonen sanoi myös hyvin naisten ja miesten välisestä palkkatasa-arvoepäkohdasta, jossa meillä valitettavasti edelleen riittää korjattavaa ja epäkohtaa. Useat naisvaltaiset alat, vaikkapa hoitajat ja opettajat, ovat maltillisten palkkojen maailmaa toisin kuin monet muut. No, tämä oli nyt osaltaan vähän sivupolkua, mutta kuitenkin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

15.41 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Kuten edustajat Satonen ja Myllykoski nostivat hyvin omissa puheenvuoroissaan esille, mielestäni kaikista tärkeintä tässä yt-lain uudistuksessa on juuri se, että me vihdoinkin päästäisiin eteenpäin siitä, että yt-laki ei ole pelkästään irtisanomislaki, vaan yt-toiminta on sitä ihan normaalia toimintaa, mitä jokaisessa työpaikassa säännöllisesti tulisi työnantajan ja työntekijöiden välillä tehdä, ja sitä keskustelua, mitä siellä pitäisi jatkuvasti käydä. Ja tässä meillä on vielä paljon tehtävää, jotta me päästään irti tästä, että aina, kun ihmiset kuulevat sanan ”yt”, ajatellaan, että lähdetään irtisanomaan porukkaa, ja että siitä tehtäisiin sellaista arkipäiväistä normaalia toimintaa siellä työpaikoilla. Tässä esityksessä on todella hyvää tosiaan se, että tällä parannetaan henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia työpaikoilla ja tiedonsaantia, ja se, että tuodaan työnantajan ja henkilöstön edustajan säännönmukainen vuoropuhelu sinne työpaikoille.

Esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi henkilöstön edustajan oikeutta tehdä neuvottelujen kuluessa ehdotuksia ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja, mikä on hyvä asia. Kuitenkin

työelämä- ja tasa-arvovaliokunta nosti esille mietinnössään, niin kuin puheenjohtaja Pekonen tuossa kävi läpi, että säännöksessä ei kuitenkaan edellytetä vuoropuhelua käytävän ennen yrityksen päätöksentekoa asiassa, ja tämä on todella tärkeä asia. Tiedän itsekin melkein 20 vuotta henkilöstön edustajana toimineena, että on aika turhauttavaa käydä yhteisiä keskusteluja ja neuvotteluja työnantajan ja työntekijöiden välillä siinä vaiheessa, kun kaikki tietävät, että näistä asioista on jo päätetty. Elikkä jos me halutaan oikeasti siihen, että työntekijät kokevat, että heidän mielipiteitään kuullaan, heidän mielipiteillään on vaikutusta, meidän tulee päästä siihen tilanteeseen, että ajoissa kuullaan ja informoidaan henkilöstöä niistä asioista. Riittävä ja oikea tiedonsaanti on aidon ja rakentavan vuoropuhelun toteutumisen edellytys, ja säännöllinen tietojen antaminen tukee jatkuvan vuoropuhelun toteutumista ja henkilöstön edustajan aloiteoikeutta käytännössä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

15.44 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Jotain jäi sanomatta, ja se oli se, että miksi olen tyytyväinen siitä, että valiokunta teki tällaisen kirjauksen, että myös ev.-lut. ja ortodoksinen kirkko tulevat tämän piiriin. Jos me nyt katsotaan tästä muutama vuosi taaksepäin, niin olemme nähneet merkittävästi seurakuntien yhdistymisiä, ja tämä on se elementti, minkä takia olen tyytyväinen, että myös niissä seurakunnissa, missä näitä yhdistymisiä tapahtuu, henkilöstöllä on aito mahdollisuus tässä seurakuntien yhdistymisvaiheessa tuoda asioitaan esille, koska se on aivan konkreettinen asia. Muillakin tavoin on hyvä, että tämä laajasti koskettaa kaikkia työnantajia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

15.45 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, mikrofoni päälle vielä.

Arvoisa puhemies! Yksi osuus unohtui tuosta äskeisestä puheenvuorosta. Haluan myös kiittää tätä esitystä, missä esitetään henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain sisältyvän jatkossa yhteistoimintalakiin. Se on erittäin hyvä esitys, ja sillä juuri parannetaan sitä henkilöstön edustajan ja työnantajan välistä yhteistyötä. Itse kun olen toiminut Ruotsin puolella Vaasan ja Uumajan välisen satamayhtiön hallituksessa, ja Ruotsin lainsäädännössähän tämä on ollut jo jonkin aikaa, että siellä on aina henkilöstön edustaja hallituksen kokouksissa, niin olen kokenut tämän todella hyvänä asiana itse päättäjänä, koska aina kun on tullut jotain sellaista asiaa, mikä koskettaa suoraan työntekijöitä, on voinut suoraan hallituksen kokouksessa näiltä henkilöstön edustajilta kysyä, miten he näkevät tämän kysymyksen.

Toivoisin, että jatkossa tehtäisiin nämä samat muutokset myös kuntia koskevaan yhteistoimintalakiin. Näkisin, että se olisi todella hyvä, että myös kuntien hallituksissa ja muissa poliittisissa elimissä olisi aina mahdollisuus, että henkilöstön edustaja voisi osallistua niihin kuntien hallintokokouksiin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 135/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Gustafsson.

Keskustelu

15.47 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Olisi ollut suotavaa, tai olisin itse toivonut, että valiokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja olisi käyttänyt tämän arpajaislain esittelypuheenvuoron. Arpajaislaki on kuitenkin erittäin merkittävä laki. Veikkaus-yhtiö on merkittävä, ja se on vuosikymmenten mittaan tuottanut suomalaiselle yhteiskunnalle paljon hyötyä ja iloa. Kun itse pidän itseäni tämmöisenä pitkän linjan veikkauslaisena, niin mielelläni aina korostan myöskin sitä, että sen ovat aikoinaan perustaneet Suomen Valtakunnan Urheiluliitto, Suomen Palloliitto ja Työväen Urheiluliitto, ja se on ollut menestystarina — yli miljardin euron tuotto menneinä vuosina edunsaajille. Nyt viimeisten kahden kolmen vuoden aikana tuotto on merkittävästi laskenut, kun Veikkaus on tehnyt historiallisia vastuullisuustoimia pelihaittojen ehkäisemiseksi, ja arvionikin mukaan ne ovat vaikuttaneet merkittävästi ongelmapelaamisen vähentymiseen.

Kun suoraan sanoen ahmin ja luin tämän hallintovaliokunnan mietinnön, niin tuli pääosin oikein hyvä mieli. On kiitettävästi huomioitu talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan lausunnot ja ne ehkä ongelmakohdatkin, jotka sitä kautta on nostettu esille.

Jos puhemies sallii, niin lukisin tästä valiokunnan mietinnöstä pari tämmöistä helmikohtaa, jotka liittyvät ihan tämän hallituksen esityksen ytimeen:

”Hallintovaliokunta toteaa, että säännösten tavoitteena on arpajaislain sääntelyn ulkopuolisen tarjonnan saatavuutta rajoittamalla tehostaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä. Esityksen perustelujen mukaan maksuliikenne-estot ovat välttämätön keino rajoittaa järjestelmän ulkopuolisten pelien saatavuutta. Erilaiset haittojen torjuntaan kohdistuvat toimet jäävät yksinoikeusjärjestelmässä osin tehottomiksi, jos samanaikaisesti ei puututa kansallisten sääntelytoimien ulottumattomissa olevaan yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen rahapelitoimintaan.”

Ja ehkä tässä yhteydessä voi myöskin todeta eduskunnan pöytäkirjoihin sen, että samanaikaisesti kun Veikkaus tekee näitä vastuullisuustoimia, ulkomaiset peliyhtiöt ovat sitten korjanneet niin sanotusti kermaa päältä, ja itse asiassa tällä hetkellä tiedossa olevien tietojen mukaan noin 400 miljoonalla eurolla pelataan ulkomaille. Tässä on vain se iso, megaluokan ongelma, että rahat menevät ulkomaille ja ongelmat jäävät Suomeen. Sen vuoksi, kuten hallintovaliokunta toteaakin, nämä kotimaan toimet jäävät tehottomiksi, jos yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelta tulevan tarjonnan kasvaviin haittoihin ei kyetä tehokkaasti puuttumaan. Siksi minusta nyt on tärkeää, että me tässä ajassa reagoimme tähän ongelmaan, ja siksi tarvitaan tehokkaasti toimeenpantua ja näkyvääkin valvontaa luvattoman

markkinoinnin suitsimiseksi. Jos markkinointia ei kehotuksista huolimatta lopeteta, tarvitaan myös maksuliikenteen esto ikään kuin perälaudaksi takaamaan toimien vaikuttavuus.

Näistä maksuliikenne-estoistakin minusta hallintovaliokunta sanoo hyvin: ”Estojen käyttöönoton voidaan arvioida lisäävän pelaajien tietoisuutta siitä, että niiden kohteena on arpajaislailla sääntelemätön toiminta, jota ei myöskään valvota kansallisten viranomaisten toimesta. Maksuliikenne-estojen voidaan arvioida myös nostavan kynnystä pelata yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten rahapeliyhtiöiden rahapelejä. Lisäksi maksuliikenne-estojen käyttöönoton arvioidaan vähentävän yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten toimijoiden kiinnostusta ylipäätänsä Suomen rahapelimarkkinoita kohtaan.” Sitten hallintovaliokunta päättää tämän: ”Näin ollen maksuliikenne-estoja voidaan pitää tarkoituksenmukaisena keinona haittojen torjunnan tehostamiseksi.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan myöskin todeta sen, että kun nyt nostin esille nämä estot ja tavallaan niin kuin blokeeraukset, niin tämä arpajaislaki tarjoaa myöskin uudelle tai nykyiselle Veikkaus-yhtiölle mahdollisuuden tähän kansainväliseen liiketoimintaan ja vahvistaa myöskin Veikkauksen kanavointikykyä ja ylipäätänsä sen toiminnan edellytyksiä menestyä jatkossakin Suomessa ja palvella tiedettä, taidetta, kulttuuria, nuorisoa ja liikuntatyötä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

15.54 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Tämä laki ei ole hyvä, ja tällä ei tulla merkittävästi pelastamaan Veikkauksen kilpailukykyä, mikä ilmeisemmin on vahvasti tämän lain taustalla.

Keskityn kritiikissäni muutamaan kohtaan. Ensimmäinen on tämä edustaja Gustafssonin mainitsema maksuliikenne-esto. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat vastustaneet ehdotettuja maksuliikenne-estoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maksuliikenne-estot eivät rajoittaisi tehokkaasti ulkomaisille pelisivustoille tapahtuvaa pelaamista, koska estoja pystytään kiertämään useilla eri tavoilla. Kuluttaja voisi kiertää estoja helposti esimerkiksi avaamalla tilin ulkomaisen nettipankin kautta tai mobiililompakoita hyödyntämällä.

Siirtyminen muihin kuin perinteisiin maksutapoihin on myös haittojen ehkäisyn näkökulmasta ongelmallista, koska tällöin vähenevät ongelmapelaajien kanssa tekemisissä olevien tahojen, kuten pelaajan läheisten, pelihoitotoimijoiden ja velkaneuvojien, mahdollisuudet, ja rahapeliongelman tunnistaminen heikkenee.

Toinen kokonaisuus liittyy pelikoneiden hajasijoitteluun. Me emme ole kokoomuksessa tyytyväisiä lopputulokseen. Ne valitettavasti jäävät nyt tällä lainsäädännöllä kauppojen tuulikaappeihin. Siksi olisimmekin halunneet muuttaa lakia niin, että se ei, tämä nykyinen laki tässä muodossaan, enää niitä sallisi. Haluaisimme nämä siis valvottuihin tiloihin. Tästä syystä esitän, että laki saa sen muodon, joka on esitetty hallintovaliokunnan mietintöön liitetyssä kokoomuksen eduskuntaryhmän vastalauseessa.

Kolmanneksi toivon, että tuo erinomainen ponsi, jonka hallintovaliokunta jätti koskien kuukausittaista tappiorajaa, päätyisi pikaisesti ministerin pöydälle ja hän voisi tehdä asetusmuutoksen. Nykyinen 2 000 euron raja kuukaudessa on aivan liian korkea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.56 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Arpajaislain muutoksen tarkoituksena on vahvistaa Veikkauksen asemaa muuttuneessa markkinatilanteessa. Täytyy muistaa, että vaihtoehtona on kansainvälisten peliyhtiöiden yhä vahvempi rynnistys Suomen markkinoille. Tällä olisi useita kielteisiä vaikutuksia, sillä nämä peliyhtiöt eivät ole lainkaan vastuullisia vaan pyrkivät maksimoimaan, ja vain maksimoimaan, voittonsa. Ratkaisu tarkoittaisi myös pelivoittojen päätymistä Suomen rajojen ulkopuolelle ja pelaamisen mainostamisen lisääntymistä — peliriippuvuus näin kasvaisi. Pidetään siis kiinni hyvästä järjestelmästämme mutta kannustetaan samalla Veikkausta toimimaan aiempaakin vastuullisemmin pelihaittojen vähentämiseksi.

Arvoisa puhemies! Rahapelaamista tulee ohjata kohti laillista, vastuullista ja valvottua pelitarjontaa. Tunnistautuminen tulee asteittain pakolliseksi kaikissa Veikkauksen peleissä, ja se on erinomainen asia. Samalla pitää etsiä tehokkaita keinoja puuttua ulkomaisten peliyhtiöiden toimintaan, jotta monopoliasema pystytään turvaamaan. Arpajaislain vastaiseen markkinointiin puututaan jatkossa samoin kuin peliyhtiöiden rahaliikenteeseenkin. Rahaliikenteen tehokas valvonta on toki käytännössä vaikeaa, koska estolistan voi kiertää esimerkiksi ulkomailla toimivaa nettipankkia hyödyntäen. Markkinointiin on ehdottomasti syytä puuttua. Suomalaiset ansaitsevat toimivan rahapelijärjestelmän, jonka tuotot ohjautuvat tärkeisiin kohteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.58 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa on paljon aika vaativiakin lakeja, eikä yksittäisellä kansanedustajalla ole suinkaan aina mahdollisuutta perehtyä syvällisesti niihin kaikkiin. Tämä arpajaislaki oli sellainen, että sen ollessa hallintovaliokunnassa käsittelyssä kiinnostuin siitä, voisiko sanoa, loppusuoraa kohti tultaessa, ja siellä oli aika syvällisiä ja monimutkaisia asioita, joista käytiin perusteellista keskustelua ja kuultiin laadukkaita asiantuntijoita. En ota nyt yhteenkään näistä yksityiskohdista tässä kantaa, vaan kerron tässä nyt sitten pöytäkirjalle ja kuuntelijoille sen, miten itse omassa päässäni tiivistäisin tämän monimutkaisen kokonaisuuden. Olen numeroinut nämä kohdat lyhyesti.

Ensimmäinen on se, että ihmisellä on varmasti aina ollut tarve pelata taloudellisin panoksin, kutsuttakoon sitä sitten rahapelaamiseksi. Toinen kohta on se, että tästä syntyy usein ongelmia. Niin kuin tiedämme, kaksi prosenttia Veikkauksen pelaajista aiheuttaa itse asiassa 50 prosenttia niistä tuotoista, eli nämä tahtovat kärjistyä osalle ihmisistä.

Kolmas asia on se, että me olemme ratkaisseet Suomessa tämän perustamalla julkisen monopolin, joka on osoittautunut tähän asti hyväksi ratkaisuksi mutta joka on kohdannut melkoisia haasteita uudessa tilanteessa. Neljänneksi toteaisin, että tämä on mahdollistanut melkoisen suurtenkin pelivoittojen ohjauksen yhteiskunnassa moniin hyvinkin hyödyllisiin tarkoituksiin. Viidentenä kohtana, johon tässä on viitattu jo, on se, että nyt ulkomaiset peliyhtiöt varsinkin digitalisaation aikana ovat muuttaneet selvästi koko tätä toimikenttää olennaisella tavalla, ja olemme kohdanneet tämän uudenlaisen haasteen.

Nyt se kysymys sitten kuuluu — ja olkoon tämä kohta numero kuusi — miten sovittaa yhteen nämä kaikki asiat: pelaamisen tarve, sen synnyttämien ongelmien hallinta, eri peliyhtiöiden välinen kilpailu, sitten näiden tuottojen järkevä ohjaaminen ja niin edelleen. On myös niin, että hyvin voimakkaasti ollaan tietysti eri sidosryhmien taholta pyritty vaikuttamaan tähän keskusteluun, koska kyseessä ovat aika suuret taloudelliset panostukset.

Viimeisenä kohtana toteaisin, että tähän voi hakea ratkaisuja joko hyvin radikaaleista näkökulmista tai maltillisemmista näkökulmista. Minusta nyt on päädytty sellaiseen korjaavaan, maltilliseen mutta silti tuntuvaan ratkaisuun, ja tässä mielessä osaltani annan ja eduskuntaryhmämme antaa tuen tälle mietinnölle ja siinä esitetyille kannanotoille, myös sille yksimieliselle lausumalle, joka tässä jo tuli toisen kollegan toimesta siteerattua. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.02 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kello käy, voidaanko nollata? — Kiitos. [Eduskunnasta: Tuleeko pitkä puhe?]

Olen usein todennut täällä eduskunnassa ja vähän muuallakin, että meillä perustuslain tulkinta on ylikireää. Tässä salissa on lähes viikoittain hallituksen esityksiä, jotka on perustuslakivaliokunnassa todettu joltakin osin Suomen perustuslain vastaisiksi. Tällaisia esityksiä on esimerkiksi nykyisen Rinteen—Marinin hallituksen aikana ollut eduskunnassa kymmeniä, ja nyt en laske tähän mukaan koronaan liittyviä esityksiä, jotka ymmärrettävästi ovat poikkeuksellisia. En aio aina puuttua täällä täysistunnossa asiaan, kun käsillä on taas yksi perustuslain vastaiseksi todettu hallituksen esitys, vaikka se voisi olla tehokasta sen kannalta, että kansanedustajat ja laajemminkin yleisö tulisivat tietämään tämän minun mielestäni ongelmallisen tilanteen.

Tässä perustuslakivaliokunnan arpajaislaista antamassa lausunnossa on hyviä huomioita ja ehdotuksia, sellaisia, jotka normaalisti eduskuntatyössä asianomaisten erityisvaliokuntien on hyvä huomata normaalissa toiminnassa. Mutta tässä perustuslakivaliokunnan lausunnossa on arpajaislakiesityksestä löydetty myös kaksi kohtaa, jotka ovat vastoin Suomen perustuslakia. Tällaista tämä hallitus jatkuvasti eduskunnalle esittää, kuten esittivät edellinenkin hallitus ja sitä edellinen hallitus ja kuten tulevat esittämään seuraavakin hallitus ja sitä seuraavakin hallitus, ellemme saa tolkkua tähän ylikireään perustuslain tulkintaan. Näistä kahdesta perustuslainvastaisuudesta, jotka tästä hallituksen esityksestä löydettiin ja havaittiin, tuon esille toisen, koska minun mielestäni se on taas hyvä osoitus tästä ylikireästä perustuslakitulkinnasta. Se on sellainen helmi, että en malta olla nostamatta sitä tässä esiin.

Hallituksen esityksen 14 b §:ssä on kyse rahapelien markkinoinnista, ja siinä kerrottiin, miten pelaamista ei saa markkinoida. Niitä on 11 kohtaa, ja sen jälkeen on vielä 12 kohta, jossa sanotaan, että ei myöskään ”muulla 1—11 kohdassa tarkoitettua tapaa vastaavalla tavalla”. Perustuslakivaliokunta antoi tästä lausuntonsa, ja se havaitsi sananvapauteen liittyen — tässä on siis kyse sananvapaudesta — että tässä hallituksen esityksen 14 b §:ssä olevat rahapelien markkinoinnin rajoitukset ovat liian yleisluontoisia. Perustuslakivaliokunta lausui sanatarkasti seuraavaa, sivu 4 perustuslakivaliokunnan lausunnossa: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotetun 14 b §:n sisältämien markkinoinnin rajoitusten sisältöä on olennaisesti täsmennettävä. Tämä on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.” Eli kyseessä on siis edellytys, jotta laki ei olisi ristiriidassa perustuslain kanssa, ja luonnollisesti tämän mukaisesti hallintovaliokunta korjasi tätä hallituksen esitystä.

Nyt kerron teille, arvoisat kansanedustajat, esimerkkejä siitä, minkälaisia korjauksia yhdessä sisäministeriön asiantuntijoiden kanssa piti tehdä. [Aki Lindén: Yksimielisesti!] — Yksimielisesti, olin itse mukana. — Ja perustuslakivaliokunnan nimenomaan edellyttä-

mänä, hallintovaliokunnalla ei ollut valinnanvaraa tässä täsmentämisessä. Totta kai täsmentämisen yksityiskohtaisessa sisällössä oli liikkumatilaa, mutta täsmennettävää oli. Tässä 14 b §:n 2 momentin 1 kohdassa kiellettyä markkinointia on esimerkiksi rahapelaamisen ihannointi. Tämä on liian yleinen. Se on vastoin sananvapautta. Se on vastoin perustuslakia. No, nyt se on täsmennetty. Nyt siinä sanotaan ”ihannoimalla rahapelaamista” — ja sitten täsmennys — ”esittämällä rahapelaaminen tavoiteltavana tai liioitellun myönteisenä”. Nyt se on perustuslain mukainen.

Entäs 3 kohta? Hallitus esitti, että markkinoinnilla ei saa edistää ”arkipäiväistämällä rahapelaamista tai rinnastamalla se henkilön arkirutiineihin”. Tämä piti täsmentää. Hallintovaliokunta teki työtä käskettyä, ja nyt se on täsmennetty: ”arkipäiväistämällä rahapelaamista” — ja täsmennys — ”rinnastamalla rahapelaaminen osaksi arkea tai henkilön arkirutiineihin, henkilön jokapäiväiseen tai tavanomaiseen kulutuskäyttäytymiseen, kuten elintarvikkeiden tai vaatteiden hankkimiseen”. Nyt me tiedämme, että oli perustuslain vastaista, kun sanottiin vain ”arkipäiväistämällä rahapelaamista”, mutta on perustuslain mukaista nyt, kun olemme täsmentäneet tämän, että ei saa arkipäiväistää esimerkiksi rinnastamalla elintarvikkeiden tai vaatteiden hankkimiseen.

Mitä sisäministeriön asiantuntijat sanoivat vastineessaan, jonka antoivat hallintovaliokunnalle 2. päivä joulukuuta? — Ja sanon vielä, että ymmärrän sen, että perustuslakivaliokunta otti huomioon sen, että jos markkinoidaan väärällä tavalla, niin siitä voi seurata hallinnollinen seuraamusmaksu, joka on eräänlainen sanktio. — Mitä hallintovaliokunnalle sisäministeriö sanoi? Sivu 3 tässä sisäministeriön vastineessa: ”Sisäministeriö toteaa, että ehdotetussa 14 b §:ssä säädettäisiin voimassa olevaa lakia huomattavasti täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin Veikkaus Oy:n markkinoinnista.” Ja edelleen seuraavassa kappaleessa: ”Sisäministeriö ei siksi yhdy [Puhemies koputtaa] perustuslakivaliokunnan näkemykseen 14 b §:n säännösten tulkinnanvaraisuudesta ja avoimuudesta. [Puhemies: Kiitoksia!] Sisäministeriö katsoo, että perustuslakivaliokunnan säätämisjärjestykseen liittyvä valtiosääntöoikeudellinen huomautus voitaisiin ensisijaisesti ottaa huomioon täsmentämällä” ja niin edelleen.

Herra puhemies! Aika loppuu, [Puhemies: Loppui jo!] mutta jollei tämä ole hyvä esimerkki siitä, minkälaista hiusten halkomista tämä nykyinen ylikireä perustuslain tulkinta on, niin mikä sitten on? [Aki Lindén: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.09 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies, hyvät edustajakollegat! Kannatan edustaja Wallinheimon tekemää kokoomuksen vastalausetta, ja muutaman noston haluan siitä esille nostaa.

Tämän hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi tavoitteenahan on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa rahapelitoiminnan valvontaa ja pelaajien oikeusturvaa ja yksinoikeusjärjestelmän kykyä ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitorjuntaan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi.

Meille kokoomuksessa arpajaislain uudistuksen tärkein tavoite on ollut se, että rahapeliongelmaisten määrä Suomessa vähenisi. Jokainen rahapeliongelmiin joutunut on valtava inhimillinen tragedia. Me katsomme kokoomuksessa, ettei tärkeää työtä tekevien järjestö-

jen ja muiden tahojen rahoitus voi olla kiinni siitä, kuinka paljon suomalaiset häviävät rahaa rahapeleihin. Tästä näkökulmasta me tarkastelemme myös tätä hallituksen esitystä, ja meidän hallintovaliokuntaryhmämme tässä meidän vastalauseessamme.

Hallituksen esityksen lähtökohtainen ongelma on, ettei siinä arvioida vaihtoehtoja nykyiselle yksinoikeusjärjestelmälle. Hallituksen olisi tullut selvittää, olisiko hallituksen esityksen tavoitteet haittojen vähentämiseksi saavutettavissa vähemmän yksilöiden vapautta rajoittavalla sääntelyllä. Perustuslakivaliokuntahan on kehottanut hallintovaliokuntaa huolellisesti arvioimaan, olisivatko esityksen tavoitteet saavutettavissa elinkeinovapauteen vähemmän puuttuvin keinoin. Tällaista arviota ei kuitenkaan hallintovaliokunnallekaan tehty sääntelyn perusratkaisun osalta.

Pakollinen tunnistautuminen säädettiin lakiin jo arpajaislain edellisen uudistuksen yhteydessä. Se on ollut käytössä tämän vuoden alusta, vaikka laki astuu voimaan siis vasta vuoden 22 alusta. Tässä Veikkaus on toiminut etunojassa. Tässä hallituksen esityksessä hyvää ovat vahvan tunnistautumisen lisäksi rahapelaamisen markkinoinnin tiukennukset ja Veikkaukselle annettava mahdollisuus yritysten väliseen liiketoimintaan.

Me kokoomuksessa pidämme valitettavana, että hallitus jätti tämän esityksen yhteydessä käsittelemättä monia asioita, joihin on jo pitkään odotettu ratkaisuja, ja tässä vastalauseessa, joka hallintovaliokunnassa on jätetty ja jonka edustaja Wallinheimo hetki sitten toi tähän äänestykseen, nostamme keskeisimpiä esille.

Me kokoomuksessa olisimme halunneet, että rahapeliautomaatit siirretään markettien tuulikaapeista erillisiin tiloihin. Tämä tässä esityksessä ei toteudu. Ehdotammekin lausumaa, jolla eduskunta edellyttäisi viipymättä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta rahapeliautomaatit rajataan jatkossa ainoastaan erillisiin valvottuihin tiloihin. Tällaisilla tiloilla tarkoitetaan esimerkiksi arpajaislain 4 §:ssä tarkoitettuja pelikasinoita, erityisiä pelisaleja tai pelipisteitä. Nykyinen järjestelmä on meidän mielestämme kohtuuton Suomen noin 110 000:lle rahapeliriippuvuuden kanssa kamppailevalle.

Me kokoomuksessa emme myöskään näe näitä tehottomia rahansiirtoestoja järkevinä. Meidän mielestämme ne pitäisi torjua. En itse ole missään vaiheessa kannattanut näitä blokkauksia, nettiblokkauksia tai rahapeliestoja. Eli me esitämme esitettyjen pykälien poistamista tästä laista, jolloin rahansiirtoestoja ei Suomessa otettaisi käyttöön. Edustaja Wallinheimo hyvin kuvasi sitä problematiikkaa, mikä näissä on, mutta myös sitä, millä tavalla niitä kierretään.

Me kokoomuksessa kannatamme myös sitä, että Veikkauksen ja edunsaajien kohtalonyhteys katkaistaan. Ehdotammekin, että hallitusta edellytettäisiin viipymättä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta Veikkauksen tuloutuksesta nyt rahoitettavat kohteet siirretään budjetin puolelle ja rahoituksen korvamerkintä katkaistaan.

Kokoomus toivoo myös rahapelijärjestelmän valvonnan tehostamista, mutta nostamme myös esille yhtenä ihan mielenkiintoisena nostona, mikä ei ole paljon ollut esillä, tämän järjestöjen omaehtoisen varainkeruun edistämisen. Sitä voisi huomattavasti keventää luvituksen näkökulmasta ja tehdä siitä aiempaa kannustavampaa. Valitettavasti Marinin hallitus ei ole tähän meiltä tehtyyn lakialoitteeseen, jonka edustaja Ville Kaunisto teki, tarttunut. Esitämmekin, että eduskunnan hyväksyttäväksi tulisi lausuma, jolla hallitusta edellytettäisiin viipymättä ryhtymään toimenpiteisiin yleishyödyllistä työtä tekevien yhdistysten, järjestöjen ja muiden tahojen rahoituskanavien monipuolistamisen ja omaehtoisen varainkeruun edistämiseksi.

Ja me myös nostamme tässä meidän hallintovaliokunnan vastalauseessamme esille rahapelijärjestelmän tulevaisuuden arvioinnin. Tätä työtä on tehty ja pohdittu varsin pitkään. Meillä Suomessahan on yksi Euroopan viimeisiä järjestelmiä, joissa vielä jäljellä on rahapelijärjestelmän yksinoikeus, eli monopolimalli. Me esitämme lausumaa, jolla hallitus edellytettäisiin käynnistämään viipymättä selvitystyö rahapelijärjestelmän tulevaisuudesta, ja katsottaisiin niitä vaihtoehtoja, joilla voitaisiin tehdä vastuullinen järjestelmä, joka ennen muuta puuttuisi peliongelmiin. Siihen nämä huomiot ja toimenpiteet pitäisi kaikki kohdistaa.

Alussa jo kannatin tuota edustaja Wallinheimon tekemää vastalause-esitystä. Se tulee eduskunnan äänestettäväksi myöhemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.16 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tätä arpajaislakia uudistetaan ja asetetaan ajan tasalle ylettömän pelaamisen estäminen tällä korttimenettelyllä. Elikkä jokainen peliin osallistuva joutuu tunnistautumaan kortin välityksellä, ja näin hän on rekisteröitynyt pelaaja ja on itse joutunut asettamaan tälle pelaamiselleen kuukausittaisen ylärajan — erittäin hyvä asia. Edustaja Wallinheimo kiinnitti huomiota sen ylärajan kokoon, joka on tällä hetkellä tiettävästi se 2 000 euroa kuukaudessa. Se on kieltämättä, kuten Wallinheimo totesi omassa puheenvuorossaan, liian korkea ylärajaksi. Sitä sopii ministeriössä miettiä, ja sitä, mitä sille on yleensä tehtävissä.

Toinen asia on sitten tämä monopolin säilyttäminen Suomessa yksinoikeudeksi Veikkaus Oy:lle. Se on erinomainen asia. Kansainväliset suuret pelifirmat ja niiden erinomaiset markkinointikoneistot jos pääsisivät tänne jyllläämään, kuten edustaja Kiviranta omassa puheenvuorossaan totesi, ne kyllä rahan keräämisen osaavat taitavasti järjestää, mutta niillähän ei ole minkäännäköistä yhteiskuntavastuuta mistään, vain ja ainoastaan maksimaalisen voiton tavoittelua, ja jos sitten joku joutuu vaikeuksiin pelaamisessaan, niin se on sitten kyseisen henkilön oma asia ja yhteiskunnan asia pitää huoli siitä ihmisestä. On hyvä, että tätä suitsitaan ja nimenomaan niin, että saadaan pidettyä tämä järjellisissä mittasuhteissa ja kertyvä hyöty sitten käytetään tämän kansakunnan ihmisten hyväksi. Erinomaista toimintaa.

Edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan meni näihin tarkkoihin yksityiskohtiin, mitä perustuslakivaliokunta on lausunnollaan edellyttänyt hallintovaliokunnalta, kun mietintöä hallintovaliokunta viilasi lopulliseen muotoonsa. Jonkun verran tuossa on kieltämättä semantiikkaa, että ruvetaan... Se on sanojen taidetta tuo, että missä se oikea raja menee, mutta se on Suomessa tämä järjestelmä todettu ja lakien perustuslainmukaisuus tutkitaan etukäteen perustuslakivaliokunnassa ja sitten mietintövaliokunta joutuu sen ottamaan huomioon. Varmaan siellä on tämmöistä hiusten halkomista, mutta kun se on Suomessa toimivaksi järjestelmäksi havaittu, niin arvostan sitä suuresti ja toivon, että sama menettely jatkuu vuosikymmeniä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.19 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kokoomukselle tärkeä tavoite on, että rahapeliongelmaisten määrä Suomessa vähenee. Jokainen rahapeliongelmiin

joutunut on inhimillinen tragedia, ja erityisesti kun tiedämme, että siellä on paljon nuoria, niin tämä meitä huolettaa.

Hallituksen esitys ei noudata periaatetta ensisijaisesti turvata heikoimmassa asemassa olevia. Nämä keinot, joita nyt otetaan käyttöön ja esitetään, ovat oikeansuuntaisia mutta riittämättömiä peliongelmien vähentämiseen.

Edellä edustajat Wallinheimo, Zyskowicz ja Heinonen toivat esiin hyviä ajatuksia siitä, miten kehittäisimme rahapelijärjestelmää ja tätä sääntelyä eteenpäin, ja niitä esityksiä kannatan. Korostan myöskin sitä, että tähän Veikkaus-kysymykseen eivät riitä enää laastariratkaisut, vaan tarvitaan kokonaisratkaisu, joka korjaa tämän sääntelyn kuntoon, puuttuu rahapeliongelmiin tehokkaasti, rakentaa sellaisen kilpailuympäristön, joka on kestävä — ja sääntely-ympäristön, joka on kestävä — rahapelitoiminnalle tulevaisuudessa ja turvaa myöskin näiden edunsaajien eli järjestökentän ja kansalaisyhteiskunnan rahoituksen. Siellä on kriittisiä toimintoja meidän yhteiskunnan hyvinvoinnin ja kestävän tulevaisuuden kannalta, kuten vaikkapa tieteen rahoitus, kulttuurin rahoitus, taiteen rahoitus, urheilu ja liikunta, nuorisotyö ja sosiaali- ja terveysalan järjestöt, ja emme voi elää enää yhtään pidempään tilanteessa, jossa heidän tulevaisuutensa on epävarma.

Näin kannustan hallitusta nyt ottamaan tämän kokonaisuuden haltuun ja etenemään tässä asiassa rohkeasti niin, että löytyy ratkaisu, joka kestää eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

16.21 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Tässä monet arvostamani kokoomuksen kansanedustajat ovat käyttäneet puheenvuoroja, ja en nyt halua asettua tässä niin, että kokisin olevani henkilö, joka lähtee niihin vastaamaan, mutta vähintäänkin nyt kahteen kohtaan haluan laittaa tällaisen reunamerkinnän.

Kyllä se ydinkysymys nyt liittyy tähän yksinoikeusjärjestelmään, sen puolustamiseen ja kehittämiseen, sen toimintaedellytysten vahvistamiseen. Näkisin kyllä asian sillä tavalla, että kun esimerkiksi olen tietoinen siitä, ja varmaan valistunut kuulijakuntakin, että Ruotsihan siirtyi tähän lisenssijärjestelmään ei pitkäkään aika sitten, niin markkinointirahoja lisättiin 20-kertaisesti verrattuna siihen, mitä meillä Veikkaus käyttää — kuulitte oikein, 20-kertaisesti — ja kukaan ei ole minulle uskottavasti kyennyt osoittamaan sitä, etteikö tällä merkittävällä mainonnalla, markkinoinnilla olisi myöskin vaikutusta kuluttajan käyttäytymiseen. Ainakin itse haluan nähdä niin, että tämä yksinoikeusjärjestelmä on puolustamisen ja kehittämisen arvoinen, ja sen takia tämä arpajaislaki eri elementteineen on siinä kuitenkin ihan oiva työkalu, johon itse uskon.

No sitten voidaan todeta se, että kun kokoomus nyt ilmeisesti täällä edustettuina olevista puolueista on kaikkein voimakkaimmin sitä vastaan, että luvatonta pelitoimintaa rajoitettaisiin, on se sitten estojärjestelmää tai blokeerausta, niin tällä hetkellä näitä rajoitteita on käytössä 21 maassa Euroopassa, ja jos sitten erikseen poimitaan, missä luvattomille pelisivustoille tapahtuvaa rahansiirtoa voidaan laajasti torjua, löytyvät maat Hollanti, Kreikka, Latvia, Norja, Puola, Romania, Slovakia ja Tšekin tasavalta. Näiden vaikuttavuudesta noin tutkimuksellisesti ja tieteellisesti ei ole kovin helppoa saada tietoa, ja sanoisin myöskin näin yhteiskuntatieteilijänä, että ei ole myöskään kovin helppo asia näitä tutkia, mutta uskallan nyt tässä kohtaa vähän oikaista ja sanoa näin, että kyllähän se terve järkikin kertoo, että jos pelaajalla on epävarmuutta siitä, saako hän pelaamansa voitot takaisin, niin tot-

ta kai se rajoittaa näihin ulkomaisiin peliyhtiöihin pelaamista, ja tämä on myöskin kirjattu ja todettu valiokunnan mietinnössä. Se on käsitykseni mukaan valiokunnan yhteinen arvio — siitäkin huolimatta, että tiedän sen ja olen keskustellut muun muassa arvostamieni edustajien Wallinheimon ja Heinosenkin kanssa siitä, että näitä voidaan kiertää ja tullaan kiertämään. — Kyllä Zyskowiczkin voi tämän etuliitteen saada. — Silti sen psykologinen ennaltaehkäisevä vaikutus tulee olemaan merkittävä.

Minä haluan ottaa nämä muutamat kymmenen miljoonaa euroa Suomeen suomalaisten kansalaisten ja edunsaajien hyväksi, eikä niin, että ne lähtevät veroparatiiseihin, ja luulen, että Suomen kansan enemmistö ja eduskunnan enemmistö on myöskin vahvasti tätä mieltä. Täällä tosin nyt kokoomus jää kyllä vähän yksikseen. En nyt sitten tiedä, kun täällä eivät ole perussuomalaiset olleet kiinnostuneita osallistumaan keskusteluun, mikä heidän ikään kuin syvällisempi näkemys näihin asioihin on.

Tässä näin. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä. [Jukka Gustafsson: Piti kiittää myös edustaja Zyskowicziä hyvästä ekasta puheenvuorosta!]

16.26 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Toivottavasti pöytäkirjaaja kuuli myös edustaja Gustafssonin loppusanat, sikäli kuin ne oli pöytäkirjaan myös tarkoitettu.

Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hoskonen kävi vähän tähän perustuslakikeskusteluun, jota täällä haastoin — hyvä niin, arvostan sitä, että edustaja Hoskonen vastasi tähän perustuslakikritiikkiini. Muistan, että edellisen kerran edustaja Hoskosen kanssa salissa kävimme perustuslakidebattia silloin, kun perustuslakivaliokunta — muistaakseni se oli viime kaudella — totesi perustuslain vastaiseksi sellaisen hallituksen esityksen, jossa vangille, jota kuljetetaan kaupungille vaikkapa lääkäriin, olisi voitu laittaa käsiraudat. Se oli perustuslain vastaista, ellei siihen käsirautojen laittamiseen liittynyt aivan erityisiä syitä, jotka liittyivät vaikkapa karkaamisriskiin.

Edustaja Hoskonen ja muutkin, selvyyden vuoksi: en ole ehdottamassa muutosta meidän nykyiseen perustuslain kontrollijärjestelmään. Toisin kuin nuoruudessani, en ole esimerkiksi kannattamassa perustuslakituomioistuinta. Kaikissa maissa, joissa on perustuslain kontrollijärjestelmä, järjestelmässä on hyviä puolia ja huonoja puolia. Meidän järjestelmän hyviä puolia on se, että meillä tämä kontrolli tapahtuu etukäteen eikä vasta vuosia jälkikäteen jonkin yksittäisen tapauksen kautta. Meidän järjestelmässä on hyvä puoli se, että tunnustetaan ja tunnistetaan perustuslain tulkintaan liittyvät yhteiskunnalliset arvolähtökohdat, ja siinä mielessä tämä tulkinta sopii hyvin parlamenttiin. Olen sitä mieltä, että mikään perustuslakia tulkitseva bodi missään maassa ei pääse karkuun sitä, että perustuslain tulkintaan liittyy paljon arvostuksenvaraisia asioita, mikä johtuu esimerkiksi siitä, että perustuslait ovat kaikissa maailman maissa käsittääkseni aika lailla yleisluontoisia, osin jopa julistuksenomaisia, ja myös siitä, että perustuslaissa tehtävään perusoikeuspunnintaan luonnostaan liittyy aina yhteiskunnallisia arvostuskysymyksiä.

Puhemies! Sanon vielä, että mikään bodi ei pääse karkuun sitä, että perustuslain tulkintaan liittyy näitä yhteiskunnallisia arvostuskysymyksiä, ja se näkyy esimerkiksi siinä, miten poliittinen elin, valinnan kautta, on esimerkiksi Yhdysvaltain korkein oikeus, miten Saksan perustuslakituomioistuimessa esimerkiksi on myös poliittinen tausta ja miten po-

liittiset arvostukset käytännössä vaikuttavat perustuslakitulkintaan myös niissä maissa, joissa tulkinnan tekee viime kädessä oikeuslaitoksen ylin tuomioistuin.

Entä sitten nämä meidän järjestelmän huonot puolet? Kun perustuslakivaliokunnassa on aivan liikaa töitä, kuten jokainen siellä istuva tietää, ja kun nämä asiat usein ovat hyvin monimutkaisia, niin on selvää ja luonnollista, että perustuslain tulkitsemisessa perustuslakiasiantuntijoilla on aivan keskeinen rooli. Voidaankin sanoa, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan sisälle on muodostunut eräänlainen valtiosääntötuomioistuin, joka koostuu noin alle yhden käden sormin laskettavista maamme eturivin perustuslakiasiantuntijoista, ja ei näitä asiantuntijoita juuri enempää olekaan.

Tämä valiokunnan sisälle muodostunut perustuslakituomioistuin on valinnaltaan hyvin epäläpinäkyvä, sen valintaprosessi ei ole mitenkään läpinäkyvä, ja sen valinta ei ole mitenkään avointa. Kun tuomarit toimivat virassaan, heillä on rikosoikeudellinen vastuu. Kun hallinto toimii viroissaan, heilläkin on virkavastuu ja viime kädessä rikosoikeudellinen vastuu. Jopa kansanedustajillakin on niin sanottu poliittinen vastuu. No, mitä se sitten tarkoittaa? No, jos ei muuta, niin ainakin sitä, että jos kansalaiset eivät ole tyytyväisiä heidän toimintaansa, niin seuraavissa vaaleissa voi lentää kuin leppäkeihäs. Mutta mikä vastuu on näillä muutamilla perustuslakiasiantuntijoilla, jotka tosiasiassa, de facto, hyvin pitkälle määräävät sen, mitä Suomessa saa säätää ja mitä ei saa säätää? Mikä vastuu heillä on? Onko heillä virkavastuu? Ei. Onko heillä poliittinen vastuu? Ei. Onko heillä jokin taloudellinen vastuu? Ei. Ei tietenkään ole. Sanon uudestaan: ei tietenkään ole. Sanon kolmannen kerran: ei tietenkään ole eikä pidäkään olla. Sanon tämän näin monta kertaa, jotta se, joka haluaa vääristellä sanojani ja ajatuksiani, ainakin tietää tekevänsä sen tahallaan. Mutta kun heillä ei ole mitään tällaista vastuuta, niin onko oikein, että heillä on näin keskeinen rooli siinä, mitä Suomessa Suomen hallitus ja eduskunta saavat säätää ja mitä eivät saa säätää?

Totta kai sanotaan, että viime kädessähän valta on perustuslakivaliokunnassa istuvilla kansanedustajilla eikä näillä asiantuntijoilla, ja edellä itsekin viittasin siihen, että on hyvä, että tällaisissa yhteiskunnallista arvostusta kuvaavissa perustuslakitulkinnoissa kansanedustajilla on oma roolinsa. Mutta täällä salissa on nyt entisiä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajia useampia, joista ainakin pari voi käyttää puheenvuoronkin — puhemies ei voi — ja jokainen tietää ja siitä on parhaillaankin tutkimusta tekeillä, miten keskeinen rooli asiantuntijoilla on. Ja toisin ei voisi ollakaan, kun ottaa huomioon perustuslakivaliokunnan asioiden määrän, niiden vaikeuden ja myös sen, että siellä on hyvin paljon sellaista korkealentoista juridiikkaa, joka ei tavallista poliitikkoa, joka on tänne lähetetty ajamaan äänestäjiensä asiaa, syvällisesti voi kiinnostaa.

Herra puhemies! Pahin ongelma meidän järjestelmässä on se, että tämä meidän uniikki kontrollijärjestelmä, jota siis kannatan, on näköjään johtanut täysin uniikkeihin tulkintoihin, ja tätä voitaisiin tutkia. Verrataan Suomen perustuslakitulkintoja muihin oikeuskulttuuriltaan rinnastettaviin maihin. Oikeustieteen tohtori Lasse Lehtonen kirjoitti pari päivää sitten liittyen koronapassiin, että hänestä tämmöinen demokraattisen oikeusvaltion standardi olisi hyvä ja riittävä arvioitaessa perustuslakia. Sitä suosittelen. En, edustaja Hoskonen, ole järjestelmää romuttamassa [Puhemies koputtaa] vaan kehittämässä sitä siten, että tulkinnat eivät nykyiseen tapaan olisi järjettömän ylikireitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.33 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Nyt on ehkä aika vastata edustaja Gustafssonille. Tässä laissa eivät olisi saaneet olla keskiössä tuotto-odotukset tai yksinoikeusjärjestelmän puolustaminen. Tässä olisi pitänyt olla keskiössä rahapelihaitat. Nyt jos koskaan sille olisi ollut otollinen tilanne, varsinkin kun edustaja Koskisen vetämässä työryhmässä olemme vahvasti pohtineet sitä vaihtoa, että laittaisimme tuotot jatkossa yleiskatteelliseen budjettiin. Tämä olisi avannut otollisen tilaisuuden siihen, että meidän ei olisi enää tarvinnut katsoa tuotto-odotuksia vaan nimenomaan olisimme voineet lähestyä tätä lakia rahapelihaittojen näkökulmasta.

Valitettavasti tässä hallitus on tehnyt arvovalinnan, ja se arvovalinta on sen vahvan eli Veikkauksen puolesta, ei sen heikon eli rahapeliongelmaisten puolesta. Ja tämä fundamentti, ajattelumaailma, ei kyllä ole tätä päivää. Meidän olisi pitänyt katsoa tätä lakia toisesta kannasta, jossa nimenomaan se rahapeliongelmainen on keskiössä, ja sitä kautta todennäköisesti näillä parlamentaarisen työryhmän muutoksilla olisimme pystyneet saamaan tästä paljon paremman lain. Nyt valitettavasti mennään ojasta allikkoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

16.35 **Johannes Koskinen sd:** Herra puhemies! Puutun pariin seikkaan. Ensinnäkin edustaja Zyskowiczin puheenvuorot tästä perustuslakikontrollin toimivuudesta ovat tietysti aina virkistäviä. Ja tunnistan kyllä joitakin näitä edustaja Zyskowiczin mainitsemia ongelmia tässä Suomen sinänsä esimerkillisessä perustuslain ennakkokontrollijärjestelmässä. Täytyy aina muistaa, että tämä ei käy vientimalliksi: Suomen kaltaisessa vakiintuneen demokratian ja myös vakiintuneen laillisuusajattelun maassa se jotenkuten toimii, mutta ei kovin monessa muussa maassa.

Mutta näistä heikoista kohdista: Jos haetaan niihin korjausta, niin minä korostaisin kolmea linjaa. Ensinnäkin olisi hyvä, että meillä olisi enemmän näitä valtiosääntöoikeuden syvällisiä eksperttejä. Tarvittaisiin ehkä muutama oppituoli lisää yliopistolaitoksen piirissä tai se, että vaikkapa korkeimpien oikeuksien jäsenien käytäntöä muutettaisiin niin, että he olisivat enemmän käytettävissä lausunnon antamisessa ja niin edelleen — että tätä osaamispääomaa levitettäisiin laveammasti ja sitä saataisiin perustuslakivaliokunnan käyttöön.

Toinen reitti on sitten, mikä koskee hallituksen esitysten valmistelua, että olisi tämmöinen vahvempi laillisuuskontrolli, siis perustuslaillisuuden, säätämisjärjestyskysymysten ja perusoikeuksien tulkinnasta; sellainen on ollut aikoinaan laintarkastuskunnan muodossa oikeusministeriössä. Sellaista osaamista on oikeuskanslerin virastossa, mutta tämä lakiehdotusten vyöry on niin iso, että nämä mallit eivät toimi riittävästi, ja monissa maissa on tämmöinen lakineuvosto, tai millä nimikkeellä otetaankaan, elin, joka koostuu hyvin kokeneista ja pätevistä juristeista ja joka tekee semmoisen viimetarkistuksen lakiehdotuksiin ennen kuin ne tulevat parlamentin käsiteltäviksi. Tämän kaltainen täydennys voisi olla hyvä myös meidän järjestelmässämme, ja nämä molemmat vähentäisivät tätä riippuvuutta ainoastaan muutamasta asiantuntijasta.

No sitten näistä perustuslakivaliokunnan työtavoista. Varmaan on tällainen ongelma, että tulee semmoinen kasautuva tiukennus, että kun haetaan täikammalla niitä huomauttamisen kohteita, niin ne sitten keräytyvät aina: niihin samoihin asioihin kiinnitetään huomiota ja sitten vähän vielä päälle. Siinä nämä asiantuntijat ovat apuna täikammassa, että usein jos on neljä asiantuntijaa, niin jos sieltä yksi löytää jotain huomauttamista, niin sen mukaan mennään. Ei ehkä tehdä riittävästi sitä kokonaisarviota, että ovatko nämä huomiot

kuitenkaan niin painavia, että päädytään sitten säätämisjärjestyskysymykseksi tulkitsemaan. [Puhemies koputtaa] Mutta näistä varmasti on oppimista jatkossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.38 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowiczin hyvään puheenvuoroon viitatakseni vielä: On todella hyvä, että perustuslakivaliokunta perustaa päätöksensä aikaisempaan perustuslailliseen linjaan, mitä se on ylläpitänyt vuosikymmeniä taaksepäin. En näe missään päätöksessä olevan ongelmaa silloin, kun pidetään niistä linjoista kiinni, miten asiat etenevät. Jos mentäisiin semmoiseen jatkuvaan poukkoiluun, se olisi oikeastaan mielestäni tälle järjestelmälle paljon, paljon suurempi riski. Ja ymmärrän, että kun lait tarkistetaan etukäteen, se on toiminnan kannalta se paras vaihtoehto: tiedetään jo etukäteen, mitä meille on tulossa.

Aivan oikein edustaja Zyskowicz mainitsi hyvin tämän perustuslakiosaajien pienen määrän tässä maassa. Meidän täytyy ehkä — edustaja Koskisen ansiokkaan puheenvuoron mukaisesti — laajentaa tätä pohjaa, että näitä perustuslain osaajia olisi paljon enemmän. On murheellista huomata, että kun nuoret hakeutuvat yliopistoihin lukemaan oikeustiedettä, niin ympäristöoikeutta tuntuvat kaikki menevän lukemaan. Se on tänä päivänä seksikäs ala, eli sinne kaikki haluavat. No, miksi he sinne haluavat? Sanoisinpa niin, että kun on muutaman kerran ympäristöjuristeihin törmännyt, niin siinä on semmoinen juridiikan ala, jossa eivät mitkään lainkäytön periaatteet toteudu. Ei ole täsmällisiä eikä tarkkarajaisia sääntöjä. Samassa asiassa voi olla kahden eri päivän välillä valtava ero. Voisin kertoa metsämiehenä esimerkkejä, mutta jätän sen johonkin muuhun keskusteluun. Totean vain, että ei voi lainkäyttö sellaista olla, että totuutta ei ole olemassa, vaan se on jotain siltä ja väliltä ja huomenna jotain ihan muuta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä se, että jos vertaa tätä vaikka Euroopan unioniin, jota olen viime aikoina arvostellut sen menettelytapojen takia, kun mitään sopimuksia tai peruskirjaa ei kunnioiteta enää: ei pitänyt olla verotusoikeutta, ei pitänyt olla velanottoa budjetin täyttämiseksi, ei pitänyt olla yhteisvastuuta. No, nyt se sitten on. Miksi se sitten on? Siellähän on yhteisöjen tuomioistuin Strasbourgissa, mutta se onneton tekee päätöksiä monta, monta, monta vuotta jälkikäteen. Todennäköisesti näitäkin mainitsemiani asioita tulkitessaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuin toteaa sitten, että sori vaan kaverit, nämähän ovat päätettyjä asioita, ei näihin voi enää vaikuttaa. Mitä oikeudenkäyttöä sellainen on? Se täyttää mielestäni diktatuurin ensimmäisen tunnusmerkistön, että on semmoinen tuomioistuin, joka ei pysty vaikuttamaan mitään, tekee vain valtaapitäviä miellyttäviä päätöksiä. Jos tämä systeemi ei siellä muutu joksikin, niin pahoin pelkään, että Euroopan unionilla on vaikeat ajat edessä.

Mutta tämä nyt käsittelyssä oleva arpajaislakiasia on kuitenkin hyvin tärkeä asia, ja otan edustaja Zyskowiczin tuolta puhujakorokkeelta sanomat hyvät sanat vastaan tavallaan kiitoksina siitä, että hän on tätä asiaa osaavana, taitavana juristina ja pitkäaikaisena parlamentaarikkona tarkastellut aivan oikeasta kulmasta. Kiitän edustaja Zyskowiczia hyvistä kommenteista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.41 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme siis arpajaislain otsikolla rahapelitoiminnan sääntelyä, mutta olemme käyneet ihan hyvää keskustelua näistä perustuslaillisista tulkinnoista, ja puhemies on sen sallinut, ja minusta se on ollut perusteltua. Oma parlamentaarinen kokemukseni on kovin lyhyt, ja olen suurella arvostuksella kuunnellut täällä niin edustajakollega Gustafssonin puheenvuoroa tästä itse arpajaislaista kuin sitten edustajien Zyskowicz ja Koskinen puheenvuoroja näistä perustuslakitulkinnoista.

Täytyy sanoa, että tämän lyhyenkin kokemuksen aikana on nyt ehkä sattumoisin käynyt niin, että olen joutunut kovin paljon tekemisiin näiden tulkintojen kanssa, koska meillä on tässä kahden ja puolen vuoden aikana käsitelty hyvin paljon tartuntatautilakia ja siihen liittyviä perustuslain tulkintoja ja koko kevään käsittelin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa sitten sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, jossa kävimme jatkuvaa dialogia tietysti perustuslakivaliokunnan kanssa.

En lähde nyt tässä mitään laajempaa kritiikkiä esittämään, mutta sanoisin näin, että minulla on suuri taipumus ymmärtää sitä asiaa, jota kollega Zyskowicz tässä on viestinyt. Minulle tulee mieleen esimerkiksi noin vuosi sitten niin sanotun rajalain, sillä nimellä kutsutun, käsittelyn yhteydessä erittäin pitkä lausunto, jossa pohdittiin nimenomaan tartuntatautilakiin ja rajan yli tulevien tartuntojen riskiin liittyen sitä, että toki saamelaisilla tulee olla kuitenkin oikeus harjoittaa rajoilla perinteistä elinkeinoaan, eikä sitä saa haitata sitten liiallisilla rajamääräyksillä. Tämän vuoden helmikuussa meillä oli täällä sitten rajalain nimellä kulkeva toinen versio, jossa itse asiassa muutettiin tartuntatautilain yhtä sanaa ja sitten sen myötä jossain määrin myös siihen liittyviä perusteluita. Siitä pyydettiin viideltä eri valiokunnalta yhteensä 200 eri asiantuntijakuulemista. Tämä on tietysti hyvin hienosyistä, ja varmasti tässä liikutaan ihan perus- ja ihmisoikeuksien ytimessä.

Nyt palaan kyllä ihan tähän arpajaislakiin. Tässähän perustuslakivaliokunta otti kantaa käytännössä neljään asiaan, joista kaksi oli niin sanotusti ponnen takana eli olivat säätämisjärjestykseen liittyviä asioita, ja niissä kummassakin tehtiin sitten muutos siitä, oliko muutos riittävä, liian pitkälle menevä vai oliko se sitten vain kauneusleikkaus, jos näin sanotaan. Siitä voidaan tietysti olla montaa mieltä. Sitten kaksi muuta asiaa olivat sellaisia, että niissä ei katsottu olevan tarpeen johtaa muutokseen. Tässä mietinnössä käsiteltiin kyllä hyvin perusteellisesti myös näitä kysymyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.44 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Mielestäni arvostetun kollegan, Lindénin, puheenvuoro on hyvin kuvaava siitä, että ei hallitus puhu tässä laissa ollenkaan siitä heikoimmassa asemassa olevasta, rahapelihaitoista ja näin poispäin. Tämä on käsittämätöntä, mutta näillä mennään eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin yleiskeskustelu... [Jukka Gustafsson: Kerkesin painaa!] — Edustaja Gustafsson.

16.44 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Joo, ihan lyhyesti. — Se aina sattuu minuun kovin, jos sanotaan, etteivät sosiaalidemokraatit tai Lindén, Koskinen, Gustafsson olisi kiinnostuneita heikomman ihmisen asemasta ja sen puolustamisesta. Tämän lain toinen päätavoitehan on nimenomaan rahapelihaittojen vähentäminen, ja kun me haluamme

sitä tehdä muun muassa kovilla työkaluilla, näillä estojärjestelmillä ja muilla, niin se ei passaa kokoomukselle. En minä lähtisi nyt tämäntyyppisiä kiviä täällä heittelemään, kun me ajatellaan koko tätä viimeisen kolmen neljän vuoden toimintaa, jossa nimenomaan tämän pakollisen tunnistautumisjärjestelmän kautta on merkittävästi vaikutettu pelihaittojen vähentämiseen. Minä nyt itse ajattelen kuitenkin, että siellä on tietysti myöskin niitä ei kaikkein heikoimpia, mutta kuitenkin ihmisiä, joilla on ongelmia, ja niitten määrä on merkittävästi vähentynyt — kiitos näitten Veikkauksen vastuullisuustoimenpiteitten, joihin nyt tulee uuden arpajaislain myötä uusiakin työkaluja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.46 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Nämä pakolliset tunnistautumisethan ovat viime hallituskauden lainsäädäntöä, jota nyt tällä hetkellä viedään voimaan. Sen takia olisi ollut äärimmäisen tärkeää tässä lainsäädäntöuudistuksessa, kun nyt laki avataan, kun ne viedään mahdollisesti yleiskatteelliseen budjettiin ja jatkossa Veikkauksen tuotot tullaan kompensoimaan sitten seuraavien eduskuntien taholta, se, että pelikoneet olisi saatu valvottuihin tiloihin. Se olisi ollut parasta lääkettä meidän peliongelmaisille. Tämä on se fundamentti ongelma, jota en ymmärrä, miksi hallitus ei lähtenyt juuri nyt poistamaan. Tällä, nimenomaan tällä toimella, me olisimme auttaneet kaikkein parhaiten näitä peliongelmaisia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 174 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 37/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 37/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Grahn-Laasonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.47 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, josta talousvaliokunta on laatinut mietinnön, ehdotetaan muutettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialalla toimivien sidosyksiköiden siirtymäaikasäännöksiä. Muutos mahdollistaa sen, että hankintayksiköt voivat jatkaa olemassa olevia sidosyksikkö- ja yhteistyöjärjestelyjä nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisesti siihen saakka, kunnes sote-uudistus saadaan siihen pisteeseen, että kuntien ja sairaanhoitopiirien tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille 1. tammikuuta 2023 lukien.

Talousvaliokunnan yleisperusteluissa todetaan, että talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä muuttamattomana ja tekee esityksestä joitakin nostoja ja huomautuksia. Valiokunta muun muassa toteaa, että hankintalakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee omalta sidosyksiköltään. Tämä on siis vallitseva tilanne. Jos sidosyksikkö ei noudata ulosmyyntirajoja, se voi menettää tämän asemansa. Voimassa oleva sidosyksiköiden ulosmyyntiä koskevan sääntelyn siirtymäaika on päättymässä 31.12., ja jos lakia ei muuteta, niin hankintalain 15 §:n mukaiset sidosyksiköiden ulosmyyntirajat tulevat sovellettavaksi myös sosiaali- ja terveyspalvelualalla toimiviin sidosyksiköihin ensi vuoden alusta lukien.

Voimassa olevan säännöksen taustalla on ollut hankintalain kokonaisuudistuksessa vuonna 2016 tehty arvio, että tuolloin vireillä ollut sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistus olisi saatu voimaan ennen vuoden 2021 loppua. Näinhän ei sitten lopulta käynyt, ja siitä syystä tähän siirtymäaikaan on tulossa hallituksen esityksen myötä jatkoa.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 168/2021 sisältyvän lakiehdotuksen. Mietintöön sisältyy vastalause, jossa ehdotetaan tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. — Kiitos, tässä lyhyt esittely.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.50 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ansiokkaasti esitteli tämän mietinnön, ja siihen minulla ei ole mitään huomautettavaa. Asiantuntijakuulemisessa kävi kyllä sekin ilmi, että kun ajatellaan tätä ulosmyyntirajaa, minkä Euroopan unioni sallii, sitä 20 prosentin maksimia — talousvaliokunnan lausunnon viimeinen kohta kuuluu: ”Talousvaliokuntakin pitää erittäin tärkeänä, että osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen täytäntöönpanoa ja sen edellyttämää lainvalmistelutyötä arvioitaisiin myös hankintalain kansalliseen toimivaltaan kuuluvien elementtien tarkoituksenmukaisuutta erityisesti sidosyksiköiden asemaa koskevien säännösten osalta. EU-sääntelyn jättämä kansallinen harkintavalta tulee käyttää Suomen olosuhteet erityisesti haja-asutusalueiden markkinapuutetilanteet huomioon ottavalla tavalla.” Tässähän valiokunta pohdiskeli tätä jonkun aikaa, että miten tämä tulisi tehdä. Toivonkin, että tämä nyt äsken sanomani lausunnon viimeinen kappale huomioitaisiin sitten, kun hankintalakia täsmennetään.

Otetaan nyt vaikka esimerkiksi sellainen tilanne, että jos vaikka joku iso keskussairaala hankkii itselleen vaikka tällaisen diagnostiikkaan tarvittavan laitteiston, jonka kapasiteetti on valtava, niin olisihan se sääli, jos se ei saisi ulosmyydä siitä palveluita ulkopuolisille ja se olisi tavallaan vain talon käytössä, mutta mitään ulkomyyntiä ei saisi tehdä. Se johtaisi hyvin äkkiä siihen, että ulkomaiset yhtiöt, joilla on nämä samat palvelut, helposti pystyvät sitten siinä tilanteessa käyttämään tätä kilpailurajoitusta hyväkseen myymällä sitten, kun ei voi enää myydä, itse sen saman palvelun vaikka kolme kertaa kalliimmalla asiakkaalle, ja valitettavasti sen jonon päästä löytyy sitten ainoana maksajana se veronmaksaja. Toivon, että tämä huomioidaan, koska se veronmaksajan rahapussi taitaa olla aika kireällä jo tänä päivänä. Ja mikäli olen oikein ymmärtänyt tuota Euroopan unionin politiikkaa tänä päivänä, sieltä on tulossa iso käsi, joka on vieläkin ahneempi ottamaan veroeuroja tästä maasta poispäin.

Tällaiset terveet kotiin päin vetämisen elementit pitää olla olemassa ja niin, että kotimaisia laitteistoja, olkootkin ne vaikka jonkun sairaanhoitopiirin tai jonkun yliopistosairaalan

käytössä, pitää pystyä käyttämään, koska se on tämän kansakunnan kannalta varmasti se paras vaihtoehto. Ja siinäkin asiassa viittaan edelliseen keskusteluun tästä arpajaislain muutoksesta: tässäkin asiassa on kysymys siitä, halutaanko me käyttää rahat täällä Suomessa kansalaisten hyväksi vai menevätkö ne ulkomaille joillekin isoille yhtiöille, jotka harjoittavat pelkkää sijoitustoimintaa ja hakevat maksimaalista voittoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.52 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Äsken esittelin valiokunnan puheenjohtajan roolissa valiokunnan mietinnön, mutta kuten kerroin, niin siihen sisältyi vastalause, ja jos sopii, niin kokoomuksen näkökulmasta tämän pääkohdat esittelisin, koska pidän tärkeänä, että ne tulevat laajasti eduskunnan tietoon.

Katsomme, että sidosyksiköillä ja niiden omistajilla on ollut viiden vuoden siirtymäajan puitteissa mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa tähän pian vallitsevaan tilanteeseen ja uuden hankintalain säännöksiin. Ulosmyyntirajojen on ollut tarkoitus muuttua ensi vuoden alusta, ja katsomme, että tämä on ollut tosiaan kohtuullinen sopeutumisaika. Esitetyt uudet helpotukset vuodeksi eteenpäin lisäävät vaaraa siitä, että korkeammat ulosmyyntirajat muodostuvat pysyväksi käytänteeksi, ja kyse on myöskin lainsäädännön uskottavuudesta ja toimintaympäristön ennustettavuudesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto viittaa lausunnossaan vuonna 2021 tekemäänsä selvitykseen, ja tähän myöskin valiokunta kiinnitti omassa mietinnössään huomiota. Sen perusteella virasto toteaa, että julkisten hankintayksiköiden määräysvallassa olevien sidosyksiköiden markkinaosuudet ovat jo nyt huomattavan suuria Suomessa. Kokoomuksen ryhmä huomauttaa, että hankintalaki mahdollistaa jo nyt myynnin omistajien ulkopuolelle käyttäen avoimuusilmoitusta. Esitämme siis, että lakiesitys ja valiokunnalle annetut lausunnot eivät sisällä sellaisia riittäviä perusteluja, että tämä väliaikainen sidosyksiköiden käytössä ollut sääntely jatkuisi vielä vuoden tästä eteenpäin, vaan että meidän mielestämme tulisi toimia niin kuin on säädetty ja luvattu, eli siirtymäajan jälkeen siirrytään normaalitilaan. Näillä edellä olevilla perusteilla tulemme esittämään, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.55 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Konkretisoin kahdella esimerkillä näitä asioita, joista tässä edellä edustajat Hoskonen ja Grahn-Laasonen ovat puhuneet.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin erittäin suuri laboratorio, joka on siis julkinen laboratorio, pystyisi myymään suoraan asiakkaille, siis potilaille, laboratorionäytetutkimuksia myös siinä tapauksessa, kun lähetteen kirjoittaja olisi niin sanotusti yksityinen lääkäri. Tällä hetkellä kuitenkin tämä tulkitaan niin, että silloin HUSLAB toimii kilpailluilla markkinoilla yksityisten laboratorioiden kanssa kilpaillen, ja se hintataso, joka HUSLABilla olisi, olisi merkittävästi edullisempi kuin yksityislaboratorioiden hintataso tällä hetkellä on, mutta se on rajattu siis tämän 5 prosentin ja 500 000 euron säännön mukaisesti. Eli kuluttajat saisivat edullisempia laboratoriotutkimuksia, jos tämä raja olisi väljempi. Nythän käytäntö on sitten sellainen, että potilaat kiertävät tätä sillä tavalla, että käytyään yksityislääkärillä, joka määrää pitkän listan laboratoriotutkimuksia, joiden hinta on usein paljon kalliimpi kuin se itse lääkärin vastaanotolla käynti, sitten varataan terveyskeskuk-

sesta aika, missä kuitenkin aikoja on riittämättömästi tarjolla, jotta tämä laboratoriolähete siirrettäisiin julkisen palvelun sisäiseksi lähetteeksi, ja tällä tavalla itse asiassa tuotetaan turha käynti, kun tämä voitaisiin paljon joustavammin toteuttaa. Tämä esimerkki oli siis täältä pääkaupunkiseudulta.

Toinen esimerkki on eri puolelta Suomea, kun esimerkiksi pienellä teollisuuspaikkakunnalla, jossa on aluesairaala, toimii vain julkinen kuvantamisyksikkö. Nyt kuitenkaan se työterveyshuolto, joka siellä teollisuudessa toimii, ei voi käyttää tätä julkista kuvantamisyksikköä sen takia, että siinäkin sitten nämä rajat ylittyisivät, ja sen takia potilas joudutaan lähettämään, koska kyse on yksityisestä terveydenhuoltotoiminnasta, kokonaan monen kymmenen kilometrin päähän toiselle paikkakunnalle sen takia, että siellä on tarjolla yksityinen laboratorio.

Eli kyllä meillä täytyy olla joustavammat ja väljemmät säännöt näissä asioissa kuin tällä hetkellä on, ja sen takia tähän asiaan on hyvä kiinnittää huomiota.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 168/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain, kaivoslain 40 ja 58 §:n ja ydinenergialain 23 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 38/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 38/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Grahn-Laasonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on kovasti ahkeroinut ja tehnyt useitakin mietintöjä nyt eduskunnan käsiteltäväksi näillä viimeisillä viikoilla. Nyt esittelen talousvaliokunnan mietinnön 38/2021.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, kaivoslakia ja ydinenergialakia. Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia täydennettäisiin ympäristövaikutusten arviointia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin ja vaarallisten aineiden suuronnettomuusvaaran torjuntaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin täytäntöönpanon osalta. Muutokset kohdistuisivat direktii-

vien mukaisten lupien myöntämistä, tiedoksiantoa ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin. Lisäksi lakiin tehtäisiin teknisiä muutoksia.

Lisäksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin, ydinenergialakiin ja kaivoslakiin ehdotetaan lisättäväksi viittaussäännökset, jotka koskevat ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin lisättyä uutta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevaa säännöstä.

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan sitten hyvinkin nopeasti.

Näiden hallituksen esityksessä ehdotettujen lainsäädännön muutosten taustalla ovat Euroopan komission käynnistämät rikkomusmenettelyt, ja näihin liittyviä, rikkomusmenettelyprosesseissa ilmenneitä muutoksia ollaan tekemässä useampaankin lainsäädäntöön, joita tänne eduskuntaan on jo annettu ja tullaan antamaan.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia tarpeellisina ja keskeisiltä osin tarkoituksenmukaisina. Talousvaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä, mutta yksityiskohtaisissa perusteluissa teemme täsmentävän muutoksen.

Talousvaliokunta otti tässä yhteydessä myös kantaa luvitusjärjestelmän kehittämiseen hieman laajemmin, ja haluan tämän saattaa eduskunnan tietoon. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esiin tulleeseen tarpeeseen varmistaa lupamenettelyjen sujuvuus ja kohtuullinen kesto. Tätä korostaa osaltaan myös sääntelyn taustalla olevan EU-lainsäädännön edellyttämä laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. Tämän tavoitteen kannalta keskeistä on toisaalta lupahakemusten huolellinen ja avoin valmistelu ja toisaalta lupaviranomaisten toiminnan tehokkuus, lupaprosessien sujuvoittaminen ja riittävien viranomaisresurssien turvaaminen. Sektorikohtaisessa lainsäädännössä tulee pyrkiä myös lupamenettelyjen ja muutoksenhakuoikeuden johdonmukaiseen sääntelyyn.

Tosiaan näissä yksityiskohtaisissa perusteluissa talousvaliokunta esittää ilmaisun ”sellaiset rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt, joiden tarkoituksena on luonnon-, ympäristön- tai terveydensuojelun edistäminen alueella, johon päätöstä koskeva toiminta vaikuttaa” korvaamista ilmaisulla ”yleisö, jota asia koskee”. Tämän muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että säännös täyttää hallituksen esityksen taustalla olevan Seveso III -direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon vaatimukset. Säännöksen sanamuoto vastaisi tällöin direktiivissä käytettyä käsitteistöä. Käsite ”yleisö, jota asia koskee” on määritelty lain 6 §:n 23 kohdassa ja sisältää myös edellä mainitut rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt.

Näin ollen valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 169/2021 sisältyvät 2. ja 3. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 169/2021 sisältyvän 1. lakiehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy yksi vastalause, joka kohdistuu mietinnön yleisperusteluihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 169/2021 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 39/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 39/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos mahdollisuudesta esitellä talousvaliokunnan mietintö 39/2021. Tämä ehdotettu sääntely on hyvin tekninen, itse asiassa virheen korjaaminen. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus korjata hallituksen esityksen HE 126/2021 teknisluontoinen puute: pykäläosiosta on jäänyt puuttumaan muualla esityksessä ilmenevä poikkeus sääntelyn soveltamisen alkamisen pääsäännöstä.

EU:n joukkorahoitusasetus ja rahoitusvälineiden markkinat II -direktiivin muutos tulivat voimaan marraskuussa 2020, ja niitä on ryhdytty soveltamaan 10.11.2021 alkaen. Määräaika kansallisille täytäntöönpanotoimille EU:n joukkorahoitusasetukseen liittyvän direktiivin osalta oli 10.5.2021.

Joukkorahoitusasetukseen liittyvä direktiivi poistaa rahoitusvälineiden markkinat II -direktiivin soveltamisalasta sellaisen toiminnan, joka täyttää sijoituspalvelun tunnusmerkistön mutta jota harjoitetaan joukkorahoitusasetuksessa tarkoitetulla tavalla ja sen mukaisella toimiluvalla. Näin vältetään tilanne, jossa samaan toimintaan sovelletaan useita toimilupia.

Toimilupamenettelyn mahdollistamiseksi ja joukkorahoitusasetuksen ja sijoituspalvelulain keskinäisen suhteen selkiyttämiseksi rahoitusvälineiden markkinat II -direktiivin muutoksen täytäntöönpanon on oltava samanaikainen joukkorahoitusasetuksen soveltamisen alkamisen kanssa.

Edellä kuvatuin perustein talousvaliokunta pitää ehdotettua muutosta perusteltuna, huomauttaen kuitenkin, ettei ehdotettu säännöksen muotoilu vastaa tavanomaista.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa esitämme, että voimaantulosäännöstä tulee muuttaa siten, että se vastaa lainsäädännölle asetettuja yleisiä vaatimuksia eli niin, että säännöksestä poistetaan epätavanomainen ilmaisu ”tai mahdollisimman pian sen jälkeen” ja täsmennetään sitä.

Valiokunnan päätösehdotus on siis, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 222/2021 sisältyvän lakiehdotuksen, ja tämä oli luonnollisesti yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

17.05 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä käsittelyssä on teknisluonteinen korjaus, ja samalla tietysti kun sijoittamisesta puhutaan, niin toivoisin pidemmällä aikavälillä, eikä niinkään pitkälläkään aikavälillä, että myös tehtäisiin teknisluonteisia korjauksia osakesäästötiliin. Se on hyvä järjestelmä, joka kannustaa kansankapitalismiin, mutta siinä on melkoisia rajoitteita vielä sen käytössä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 222/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 197/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 27/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 197/2021 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 194/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 28/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 194/2021 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 227/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 227/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Lakialoite laiksi Eduskunnan kirjastosta annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 48/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 18/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 18/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.07 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan eduskunnan kirjastosta annetun lain kumoamista. Lakialoite liittyy eduskuntaviestinnän, eduskunnan tietopalvelutoiminnan sekä kirjasto- ja arkistotoiminnan uudelleen organisoimiseen, jota koskevan ehdotuksen kansliatoimikunta on hyväksynyt 17.6. tätä vuotta. Tieto- ja viestintäosaston organisaation johtamisjärjestelmä uudistetaan niin, että palveluja järjestettäessä ja kehitettäessä pystytään nykyistä paremmin mukautumaan muuttuvaan toimintaympäristöön.

Asiakokonaisuuteen kuuluu nyt käsiteltävänä olevan lakialoitteen ohella puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan päätökseksi eduskunnan kanslian ohjesäännön muuttamisesta ja eduskunnan työjärjestyksen 15 §:n kumoamisesta, joka on myös eduskunnan käsittelyssä.

Sivistysvaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Eduskunnan kirjastosta säädetään nykyisin siitä annetun lain lisäksi eduskunnan kanslian ohjesäännöllä, eduskunnan työjärjestyksellä sekä eduskunnan kirjaston ohjesäännöllä. Valiokunta yhtyy lakialoitteessa todettuun, että eduskunnan kirjastoa koskeva sääntely on kirjaston hallinnolliseen asemaan ja tehtäviin nähden liian yksityiskohtaista ja monitasoista, ja pitää sääntelyn keventämistä tarpeellisena. Jatkossa tarvittava sääntely on tarkoitus sisällyttää eduskunnan kanslian ohjesääntöön.

Eduskunta on saanut vuosittain käsiteltäväkseen kirjaston kertomuksen, josta säädetään eduskunnan kirjastosta annetussa laissa ja eduskunnan kirjaston ohjesäännössä. Sivistysvaliokunta, lakialoitteessa todetun tavoin, pitää kirjaston kertomuksen käsittelyä valiokunta- ja täysistuntokäsittelyssä varsin raskaana menettelynä. Kirjaston kertomuksen eduskuntakäsittely on tarjonnut mahdollisuuden saada vuosittain koottua tietoa kirjaston ja arkiston toiminnoista ja mahdollisuuden käydä keskustelua siitä. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että kirjaston asioista voidaan keskustella eduskunnassa myös jatkossa, esimerkiksi talousarviokäsittelyn ja eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksen käsittelyn yhteydessä. Eli kyllä me haluamme edelleen kirjastosta keskustella, vaikka laki kumottaisiinkin.

Eduskunnan kirjaston tulee olla kaikille avoin paikka myös jatkossa. Eduskunnan kirjasto palvelee eduskunnan lisäksi koko suomalaista yhteiskuntaa toimimalla julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä kirjastona. Avoimen demokratian kannalta on tärkeää, että eduskunnan kirjasto on jatkossakin avoimena kaikille. Kirjaston eduskunta-asiakkaiden ja muiden ydinasiakkaiden, kuten tiedeyhteisön, kuuleminen kirjaston ja arkiston palveluja ja toimintoja kehitettäessä on ensiarvoisen tärkeää myös tulevaisuudessa.

Valiokunta korostaa, että kirjaston sääntelyn keventäminen tulee toteuttaa eduskunnan kirjaston nimeä muuttamatta, sen historiaa arvostaen sekä kirjaston asiakkaiden palvelua vaarantamatta.

Valiokunnan päätösehdotus onkin, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana lakialoitteeseen 48/21 sisältyvän lakiehdotuksen. Käsittely oli täysin yksimielinen, ja tuemme tätä lakiesitystä oikein vilpittömästi, vaikka haluamme osoittaa kirjastolle valtavan arvostuksen myös tuolta sivistysvaliokunnasta. Mutta se arvostus ei ole kiinni tästä laista, vaan se nousee siitä heidän toiminnastaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.11 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä.

Todellakin tässä lakialoitteessa olin itse ensimmäisenä allekirjoittajana, mutta käytännössä mukana olivat koko Eduskunnan kirjaston hallituksen kansanedustajajäsenet aloitteen tekijöinä.

Kirjasto tekee todellakin tärkeätä tehtävää, ja sillä on pitkä historia. Eduskunnan kirjasto täyttää ensi vuonna 150 vuotta, ja työntekijöitä on yli 30 henkeä. Kirjasto palvelee koko suomalaista yhteiskuntaa välittämällä oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa eri tahoille, kaikille kansalaisille, mutta aktiivikäyttäjiä eduskuntalaisten lisäksi ovat tietysti opiskelijat, tutkijat, toimittajat, virkamiehet ja niin edelleen.

Sekä lakialoitteessa, kirjaston hallituksen keskusteluissa että nyt sivistysvaliokunnan mietinnössä pidetään tärkeänä sitä, että ensinnäkin kirjaston tehtävät säilyvät, kirjaston nimi säilyy, perinteet säilyvät ja ulospäin kaikki näyttäytyy käyttäjien, asiakkaiden, kannalta ikään kuin samanlaiselta kuin ennen. Mutta niin kuin valiokunnan puheenjohtaja sanoi, toimintaa voidaan järkevöittää ja tehostaa, ja tässähän on takana puhemiehen esitys siitä, miten organisaatiota kehitetään, ja kun organisaatiota kehitetään, niin ollaan päädytty siihen ratkaisuun, että kovin monisäikeistä normiohjausta pyritään yksinkertaistamaan.

Omassa lausunnossani valiokunnan kuulemisessa sanoin lopuksi: ”Yleisin valittu reagointitapa on lisätä kerros sääntelyä ja monimutkaisuutta. Nyt toimitaan toisin eli sääntelyä ja monimutkaisuutta puretaan. Eduskunnan kirjaston osalta se tehdään nimeä muuttamatta, historiaa arvostaen ja palvelua vaarantamatta.”

Tärkeä asia, minkä valiokunnan puheenjohtaja Risikko otti esiin, kirjaston hallitus otti esiin ja mietintö, on keskusteluyhteys kirjaston ja eduskunnan välillä. Se on tärkeätä. Asiakkaita on kuultava, ja eduskunta on yksi tärkeimmistä asiakkaista. Kansanedustajilla on oltava mahdollisuus myös jatkossa puhua kirjaston asioista. Nyt se ei ole mahdollista, kun kertomusta ei tuoda saliin eikä valiokunnan mietintöä tuoda saliin jatkossa, kun tämä laki kumotaan, mutta se puhumismahdollisuus tarjoutuu ainakin talousarviokäsittelyn yhteydessä, kun puhutaan eduskunnan rahoista, ja siinä vaiheessa, kun puhutaan eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksesta.

Näillä sanoilla toivotan kirjastolle hyvää, erinomaista jatkoa tärkeään työhön ja henkilökunnalle voimia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.14 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan kirjasto on instituutio sinänsä — vähän niin kuin, sanotaan, globaalisti US Congress Library on instituutio sinänsä, jolla on jo merkitystä olemassaololollaan. Eduskunnan kirjasto luonnollisestikin on ennen kaikkea eduskunnan alainen laitos sillä tavalla, että se palvelee tätä eduskuntatyötä, mitä me täällä teemme, mutta kuten näissä useissa johdattelupuheenvuoroissa on täällä tullut jo esille, niin ei Eduskunnan kirjasto palvele ainoastaan eduskuntaväkeä, virkakoneistoa ja kansanedustajia, meitä, jotka tässä talossa työskentelemme, vaan sillä on oma roolinsa myöskin koko Suomen tiedeyhteisön — viitattiin myöskin lehdistöön — virkakoneiston ja myöskin opiskelijoiden kannalta aivan olennaisena paikkana.

Tämä on keskeisin kirjastolaitos Suomessa, johon on koottu tämä yhteiskuntatieteellinen kirjallisuus kattavasti ja luonnollisesti myöskin oikeudellinen kirjallisuus ja sitten myöskin eduskuntaa suoraan palveleva erityyppinen kirjallisuus. Itsekin muistan opiskeluajoilta, kun Eduskunnan kirjastoon oli asiaa, ei ainoastaan sen substanssin vuoksi, mitä täällä oli — että tänne oli koottu niin vahvasti tätä tietopuoleista materiaalia, joka liittyi yhteiskuntatieteisiin — vaan tämä oli myöskin juhlava paikka tulla tieteen äärelle, ja tässä suhteessa nämä puheenvuorot, joissa korostettiin sitä, että tämän kirjaston täytyy palvella myöskin kansalaisyhteiskuntaa, laveammin suomalaista yhteiskuntaa kuin eduskuntaväkeä, pitävät paikkansa, ja on syytä yhtyä näihin kiitoksiin, jotka liittyvät Eduskunnan kirjaston toimintaan. Ja myöskin kiitokset henkilökunnalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.15 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajalle, edustaja Kiurulle hyvästä työstä. Aikanaan nuorena kansanedustajana sain itsekin toimia Eduskunnan kirjaston hallinnossa, ja se oli mielenkiintoinen näköalapaikka monessakin mielessä. Se on tärkeä tiedon keskus, niin kuin meidän koko kirjastoverkkomme kaiken kaikkiaan, mutta Eduskunnan kirjastolla ainutlaatuinen tehtävä on ollut myös tämän muistitietoarkiston kerääminen.

Eihän tässä mitään muistopuheita nyt olla Eduskunnan kirjastolle sinänsä pitämässä, vaan kysehän on vain hallinnon uudistamisesta ja sujuvoittamisesta, ja sellaista me kokoomuksessa aina olemme kannattaneet. Eli laitetaan enempi panoksia sinne itse toimintaan ja kevennetään hallintoa, siitä tässäkin nimenomaan on kyse. Mutta toivon itse, että Eduskunnan kirjasto säilyy sellaisena aktiivisena toimijana kuin se on tähänkin asti ollut: sellainen, joka vastaa tiedon muutoksiin, tiedon tarpeen muutoksiin ja moneen muuhun tällaiseen kysymykseen.

Se, minkä ajattelin nostaa pohdintaan tässä keskustelussa, on tuon eduskunnan kirjastorakennuksen tulevaisuus, sillä meidän kirjastommehan tulevat muuttumaan merkittävästi tulevaisuudessa, kun perinteisten kirjojen määrä vähenee ja tilan tarve muuttuu sitä kautta, ja silloin tämä eduskunnan kirjastorakennus voisi olla esimerkiksi tällainen vierailijatalo, joka toimisi eduskunnan yhteydessä ja loisi tietynlaista vahviketta turvallisuusnäkökulmastakin eduskunnan toiminnalle. Sitä kannattaa ehkä seuraavan remontin yhteydessä pohtia, että meillä olisi erillinen talo, joka toimisi tällaisena vierailutalona, ja sen kautta kulku tapahtuisi sitten varsinaiseen parlamenttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.18 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Heinonen sanoi, niin emme todellakaan pidä muistopuhetta kirjastolle, pidämme muistopuhetta byrokratialle ja ylimitoitetulle normiohjaukselle. Siitä tässä on kysymys. Kirjasto jatkaa kuten ennenkin. Edustaja Kiljunen korosti sitä, että se on avoin kaikille kansalaisille. Näin todellakin tulee olemaan myös jatkossa.

Tärkeätä on nyt toimivan kirjaston johtoryhmän johtajansa Virrankosken johdolla miettiä niitä keinoja, millä keräävät palautetta käyttäjiltä, myös eduskuntalaisilta ja muilta käyttäjiltä, koska tähän asti Eduskunnan kirjaston hallitus kansanedustajajäsenineen ja henkilökuntajäsenineen ja tiedettä edustavine jäsenineen on tuonut kirjaston johdolle sitä palautetta, jota myös me kirjaston hallituksen jäsenet olemme itse kukin saaneet ja välittäneet eteenpäin. Tämä kirjaston hallituksen rooli nyt poistuu, ja ne palautekanavat täytyy miettiä uudella tavalla, ja siihen varmasti keinot ovat kyllä löydettävissä.

Siihen, mitä edustaja Heinonen nosti esille tästä kirjastorakennuksesta — sehän on tässä eduskunnan yhteydessä, ihan fyysisesti sisäkauttakin pääsemme sinne ja kansalaiset pääsevät ulkokautta: Kirjastojen toiminta on muuttunut digitaalisuuden myötä. Lainamäärät ihan printatulle kovakantiselle eivät ole sillä lailla kasvaneet, ovat jopa laskeneet, mutta toisaalta sitten digitaalisuus ja digitaalisten aineistojen käyttäminen ovat kasvaneet, ja se trendi varmasti jatkuu.

Sitten tämä näyttelytaloajatus tai tämmöinen — erinomaista pohdintaa. Täytyy tässä yhteydessä mainita, että kirjasto on normaaliaikoina — nyt korona-aikana ei tietenkään niinkään, mutta normaaliaikoina — tarjonnut erilaisia näyttelyitä, jotka ovat palvelleet kaikkia kansalaisia. Tämä toiminta tulee kyllä varmasti myös jatkumaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi lakialoitteeseen LA 48/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2021 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.20 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Sotiin osallistui yhteensä noin 600 000 suomalaista miestä ja 100 000 naista. Nuorimmat silloin aikanaan rintamalle lähteneistä olivat

vasta 17-vuotiaita. Joka kahdeksas sotiin osallistuneista menehtyi. Palanneistakin joka neljäs oli saanut pysyvän sotavamman, ja sodat jättivät jälkeensä 30 000 leskeä ja yli 50 000 sotaorpoa.

Tämän vuoden alussa joukossamme oli vielä noin 6 000 veteraania. Heistä sotainvalideja oli yli 800, ja kunniakansalaistemme keski-ikä on 95 vuotta. Veteraanien puolisoita ja leskiä sekä sotaleskiä on kaiken kaikkiaan vuoden alussa ollut elossa noin 14 000. Miehiä näistä veteraaneista on noin 2 700, naisia reilu 3 000. Vuosi sitten määrä oli 7 800, reilu kymmenen vuotta sitten yli viisinkertainen. Kansaneläkelaitoksen ennusteen mukaan vuoden 2025 lopussa Suomessa on enää noin 1 100 tunnusveteraania, ja puolisoita ja leskiä muutama tuhat. Viimeinen iltahuuto kutsuu joka päivä noin seitsemää veteraania. Se tarkoittaa vuodessa noin 2 500:aa veteraania. Kelan ennusteen mukaan 15 vuoden päästä, vuonna 2036, keskuudessamme ei ole yhtään sotaveteraania.

Veteraaniliittojen edunvalvonnassa on tehty hyvää työtä ja saatu myös hyviä tuloksia, yhtenä esimerkiksi veteraaniliittojen ajama lakimuutos, jolla kaikista veteraanien kotona asumista tukevista palveluista saatiin maksuttomia, ja 1.4. viime vuonna alkaen veteraaneille ja miinanraivaajille maksettavaan rintamalisään saatiin historiallinen korotus. Lisä nousi yli kaksinkertaiseksi. Työ näiden itse asiassa kunniakansalaistemme eteen kuitenkin jatkuu, ja tätä työtä tekevät meidän veteraaniliitot.

Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhu on nostanut esille rintamalisän korotuksen. Se siis korotettiin reilusta 50 eurosta 125 euroon, mutta se jäi silti veteraaniliittojen alkuperäisestä esityksestä, 200 eurosta. Tämä on siis edelleen tavoite, jonka veteraaniliitot toivovat saavansa voimaan, toivottavasti vielä ensi vuoden alussa. Karhu totesi, että kiire tällä on, niin nopeasti veteraanien määrä koko ajan vähenee. Meillä on kunniavelkaa maksettavana.

Yritin tätä asiaa saada eteenpäin eduskunnassa ja rintama-asiain neuvottelukunnan kautta, mutta en saanut tälle riittävää tukea hallituspuolueista, että tämä olisi mennyt yhteisenä esityksenä läpi, ja näin ollen olen tehnyt lakialoitteen 37/2021 rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Aloitteessa ehdotan, että rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaista rintamalisää korotetaan. Etuudet korotettaisiin 200 euroon nykyisestä 125 eurosta 45 sentistä kuukaudessa.

Rintamalisää siis maksetaan henkilöille, joille on myönnetty jokin rintamaveteraanin tunnus, sekä henkilöille, joille Sota-arkisto on antanut todistuksen osallistumisesta miinanraivaustehtäviin vuosina 45—52. Rintamalisän suuruus on edellisen, 1.4.2020 voimaan tulleen korotuksen jälkeen siis vain 125 euroa 45 senttiä. Veteraanien määrä vähenee nopeasti, niin kuin tuossa edellä totesin, ja vuoden 20 valtion tilinpäätöksen mukaan rintamalisiin käytettiin 11,6 miljoonaa euroa, tälle vuodelle varattiin 9,9 miljoonaa euroa ja valtiovarainministeriön esityksessä ensi vuodelle vain 7,7 miljoonaa euroa. Eli jos korotus 200 euroon toteutettaisiin esitykseni mukaan — ja veteraanijärjestöjen esityksen ja toiveiden mukaan — vuoden 22 alusta, niin rintamalisiin kuluisi yhteensä 10,8 miljoonaa euroa. Eli käytännössä lähestulkoon tämän vuoden määrärahalla voitaisiin huolehtia siitä, että ensi vuonna tämä 200 euron korotus voitaisiin ottaa käyttöön — nimenomaan sen takia, että meidän veteraanien joukko harvenee niin nopeasti.

Eli tämä lakiesitys on tehty, ja tämä on osa esitystäni myös vuoden 22 valtion talousarvioon, ja tämä käsitellään niin sanottuna budjettilakina, ja toivon, että myös hallituspuolu-

eista tälle tärkeälle asialle löytyisi riittävä kannatus ja voisimme näille kunniakansalaisille antaa sen korotuksen, jonka he toden totta ansaitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.26 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä edustaja Heinosen tekemä lakialoite, ja aloitteessa ehdotetaan, että rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaista rintamalisää korotetaan. Etuudet korotettaisiin 200 euroon nykyisestä 125 eurosta kuukaudessa. Tervehdin aloitetta lämmöllä ja kannatan sitä.

Sotaveteraanit ovat Suomen kunniakansalaisia. Ilman heidän panostansa ja uhrauksiansa ei Suomen tasavalta olisi saanut kehittyä itsenäisenä ja vapaana maana. Moni heistä antoi henkensä, toiset terveytensä, jotta meillä muilla olisi isänmaa, jossa vapaasti hengittää. Vaikka kaikille ei pysyviä ruumiillisia vammoja sodasta olisi tullutkaan, valtavalle määrälle sotilaista jäi syvät henkiset arvet sodan kauhuista. Veteraanit hoitivat oman osansa, ja nyt on meidän vuoromme. Olemme sen heille maastamme velkaa.

Arvoisa puhemies! Kelan tilasto rintamalisän saajista kertoo, että tämän vuoden alussa veteraaneja oli keskuudessamme vielä 5 886 ja heistä miehiä oli 2 752 ja naisia 3 134. Nuorimmat veteraaneista ovat 86-vuotiaita, mikä selittyy sillä, että veteraanitunnuksen saaneiden joukossa on sotatoimialueella evakuointitehtävissä nuorina tyttöinä toimineita sekä esimerkiksi lähetteinä palvelleita sotilaspoikia. Vanhin veteraaneista oli 108-vuotias.

Arvoisa puhemies! Elossa olevia veteraaneja on enää melko vähän, ja määrä tulee vähenemään lähivuosina entisestään. Laskelmien mukaan veteraanien määrä vähenee vuoteen 2022 mennessä niin, että rintamalisän saajia on vuoden alussa arvion mukaan noin 4 500 henkilöä. Aloitteessa todetaan, että jos korotus 200 euroon toteutettaisiin vuoden 22 alusta, kuluisi rintamalisiin yhteensä noin 10 800 000 euroa. Kyse on valtion budjetin tasolla verrattain pienestä summasta ja arvovalinnasta, ja näin tärkeään asiaan kyllä meillä on varaa.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Rintamalisän korottaminen olisi isänmaallinen ja inhimillinen teko, jolla eduskunta voisi osoittaa kunnioitustaan ja arvostustaan viimeisille elossa oleville veteraaneille, jotka taistelivat itsenäisyytemme puolesta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.30 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Veteraaniasia on meille yhteinen, ja kuten edustaja Heinonen sanoi ja jokainen tiedämme, veteraanien määrä vähenee ja sen myötä sitten tietysti rintamalisiin käytetty rahakin pienenee. Nyt alkavat olla käsillä viimeiset hetket, jolloin voimme osoittaa arvostusta heille, jotka ovat terveytensä vaarantamalla puolustaneet isänmaata.

2021 eli tänä vuonna talousarvion mukaan lisiin käytetään 9,9 miljoonaa euroa, ja tässä lakialoitteessa sanotaan, että jos korotus rintamalisiin tehtäisiin ensi vuoden alusta, niin tarvittaisiin rahaa 10,8 miljoonaa euroa. Kun sitä poistumaa kuitenkin on vääjäämättä, niin kysyn edustaja Heinoselta, kun olette varmasti perehtynyt tarkemmin näihin lukuihin: voidaanko arvioida, että jo vuonna 2023 tai ainakin 2024 oltaisiin jo alle sen tason, mitä tänä

vuonna käytetään rahaa? Eli tässä ei ole semmoinen pysyvä valtion menoja kasvattava elementti, vaan sen luonnollisen poistuman kautta maksusummat sitten pienenisivät. — Kiitos. [Aki Lindén: Näin on!]

17.32 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! ”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet” kuuluu Veteraanin iltahuudon sanat. Se vastaa itse asiassa tähän edustaja Kiurun kysymykseen: hoivatkaa, sillä kohta poissa on veljet.

Kiitos edustaja Mäenpäälle ja edustaja Kiurulle puheenvuoroista tähän lakialoitteeseeni liittyen. Vastauksena oikeastaan voisi todeta, että meillä tällä hetkellä on noin 5 000 kunniakansalaista, jotka ovat siis rintamapalvelutunnuksen, tammenlehvätunnuksen, saaneita, joille tämä etuus tulisi, ja summa on silloin noin 10,8 miljoonaa euroa. Kun katsoo, mitä meillä tässä tapahtuu, niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossani totesin, niin viimeinen iltahuuto kutsuu joka päivä noin seitsemää veteraania. Se tarkoittaa, että veteraanien määrä vähenee kahdella- ja puolellatuhannella joka vuosi. Edustaja Kiurun kysymykseen voisi hyvin todeta, että on erittäinkin todennäköistä, että ensi vuonna jo pienempikin määräraha riittää tämän kattamiseen, vuonna 2023 ehkä puolet tästä määrärahasta, ja tämä lasku on poikkeuksellisen nopea.

Niin kuin totesin, vuoden 25 lopussa Suomessa on Kansaneläkelaitoksen ennusteen mukaan enää noin 1 100 tunnusveteraania ja puolisoita ja leskiä muutama tuhat, eli tämä poistuma on erittäin nopea. Meillä on siis viimeinen mahdollisuus nyt tätä kunniavelkaa maksaa, sillä Kelan arvioiden mukaan ihan viimeinenkin, nuorin meidän tunnuksen saaneista veteraaneista, jotka olivat siis nuoria tyttöjä, nuoria poikia, jotka osallistuivat lähinnä sodan ihan loppupuolella tai sodan jälkeen vaikkapa miinanraivaamistöihin, poistuu vuonna 2036. Silloin puhutaan jo ihan yksittäisistä kunniakansalaisista, jotka vielä keskuudessamme ovat. Eli, arvoisat kollegat, hyvä puhemies, hoivataan, sillä kohta poissa on veljet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.35 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Tulin ihan tänne pönttöön, koska silloin, kun on kiitoksen paikka, on kiitoksen paikka. Edustajakollega Heinonen on tehnyt kaksi mielestäni erinomaista aloitetta, joissa ajatellaan sydämellä. Tämän maan meille vapaaksi taistelijat ovat ansainneet kaiken sen kunnian, mitä heille voidaan antaa. Usein, liian usein, se on jäänyt sanahelinäksi. Edustaja Heinosen aloitteessa on konkretiaa. Siinä halutaan maksaa takaisin sitä kunniavelkaa, jota todellakin tämän kansan pitäisi maksaa jo vihdoin. Kannatan enemmän kuin lämpimästi kollegan aloitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.36 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos myös edustaja Peltokankaalle, mutta en näitä kiitoksia halua ottaa vastaan, vaan haluan ohjata ne meidän veteraanijärjestöillemme, jotka tätä työtä ovat tehneet. He ovat olleet tässä aktiivisia, ovat olleet minuun yhteydessä ja myös moniin muihin, mutta kun asia ei edennyt, niin päätin, että ryhdyn toimeen, sillä tilanne sitä vaati. Eli en ota vastaan teidän kiitoksianne, vaan välitän

ne meidän veteraanijärjestöille ja ennen muuta Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhulle. Hän on tässä kaikista tärkein tekijä ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.37 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Pari kolme vuotta sitten sain palautetta kansalaiselta Sisä-Suomesta, ja hänen huolensa koski sitä, mikä on kuolinsyy, kuka on sankarivainaja ja miten tilastoihin on kirjattu henkilön kuolema.

Se tapaus, jonka hän toi esille, oli tapaus, jossa sodassa oli kaatunut toinen veljistä. Hän oli jäätynyt, ja hänet tuotiin jäätyneenä kotiseurakunnan multiin haudattavaksi. Vihollinen oli asettanut hänen kainaloonsa käsikranaatin. Kun sitten vainajaa sulateltiin omassa seurakunnassa, siellä talkoissa oli mukana hänen oma veljensä, joka oli lomalla rintamapalveluksesta. Hän oli sulattamassa omaa veljeänsä hautaamista varten. Sen sulattamisen yhteydessä — tietysti kun raajat alkoivat sulamaan ja niitä laitettiin siihen asentoon, että arkkuun voidaan vainaja asettaa — se käsikranaatti räjähti, ja myös veli kuoli siinä tilanteessa.

Tämän kansalaisen yhteydenotto liittyi siihen, että tätä veljeä ei ole kirjattu sankarivainajaksi, koska hän ei kuollut sotatoimialueella ja sotatehtävässä. Jotenkin se tuntuu kohtuuttomalta, jos on omaa veljeänsä saattamassa haudan lepoon ja sulattamassa ruumista ja vihollisen asettama käsikranaatti räjähtää ja kuolee. Kyllä siinä on silloin ollut isänmaan asialla, ja sankarivainajan arvo on ansaittu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

20. Lakialoite laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta
Lakialoite LA 38/2021 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.39 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tämä on nyt toinen näistä lakialoitteista, joista kiitos kuuluu meidän veteraanijärjestöillemme. Tuossa edellisessä esittelypuheenvuorossa kerroin hivenen meidän veteraaniemme tämänhetkisestä tilanteesta ja siitä, paljonko heitä vielä keskuudessamme on ja miten viimeinen iltahuuto heistä yhä useampia kutsuu.

Meillä veteraanien keski-ikä on siis jo 95 vuotta: miesten keski-ikä 95,8 vuotta ja naistenkin 94,7 vuotta. Vaikka veteraanien määrä siis vähenee, niin veteraanit elävät yhä pidempään. Nuorimmat veteraaneistamme ovat nyt 86-vuotiaita, mikä selittyy siis sillä, että he saivat sotatoimialueella toimimisesta — muun muassa evakuointitehtävissä nuorina tyttöinä ja poikina, lähetteinä, sotilaspoikina — tämän tunnuksen, ansaitusti, ehdottomasti. Vanhin oli tuon tiedon mukaan nyt noin 108-vuotias. Mene ja tiedä, onko hänen kohdallaan jo viimeinen iltahuuto kuultu. 100 vuotta ylittäneitä veteraaneja on yli 400, ja tänä vuonna rajapyykin ylitti noin 320 kunniakansalaista.

Veteraanit siis elävät yhä pidempään, ja viime vuonna meillä Suomessa siirryttiin itse asiassa historialliseen tilanteeseen, sillä enemmistö elossa olevista veteraaneistamme on nyt naisia. Naisille myönnettyjä rintamapalvelutunnuksia on myönnetty muun muassa lottina, sotilaskotisisarina, Punaisen Ristin apusisarina, ilmatorjunta- ja evakuointitehtävissä sekä työvelvollisina sotien aikana toimineille naisille ja nuorille tytöille. Eli enemmistö maamme veteraaneista on nyt jo siis naisia.

Veteraanijärjestöt ovat tehneet hyvää työtä ja nostaneet näitä huolia esille. Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Sakari Martimo totesi hetki sitten: ”Veteraanien tilanteen parantaminen on vaatinut pitkäjänteisen työn, mutta sen ansiosta pystymme nostamaan heidän leskensä ja puolisonsa edunvalvontatyömme tulevien tavoitteiden suhteen entistä keskeisempään asemaan.” ”Heidän roolinsa veteraaniemme rinnalla ja tukena sodanjälkeisinä vuosina on merkittävä. Monen sodan traumatisoiman miehen kohdalla he olivat ainoa tuki, joka veteraanilla oli apunaan. On myös hyvä muistaa, että hekin ovat omalla panoksellaan olleet rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa nyt elämme.” Ensimmäinen lainaus Martimolta ja toinen Karhulta.

Veteraanien puolisoiden kuntoutus on siis nyt yksi veteraaniliittojen edunvalvonnan keskeisimpiä tavoitteita. Myös tätä esitystä yritimme viedä eteenpäin, mutta se ei saanut riittävää kannatusta, ja näin ollen teen tämän lakialoitteen. Edellä tein lakialoitteen 37/2021 rintamalisän korottamisesta, ja nyt teen lakialoitteen 38/2021 rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 1 §:n muuttamiseksi. Teen nämä kunnioittaakseni muutama päivä sitten edesmennyttä sotaveteraani Pekka Tarkkalaa, hänen pitkää elämäntyötään ja uhrauksiaan sodassa — ja toki kaikkien muidenkin veteraanien elämäntyötä kunnioittaakseni.

Aloitteessa ehdotan, että sotiemme veteraanien aviopuolisot olisivat kuntoutusoikeuden piirissä myös silloin, kun he osallistuvat laitos- ja päiväkuntoutukseen ilman veteraania. Veteraanien leskien tulisi olla oikeutettuja kuntoutukseen tai muihin veteraanietuuksiin sotainvalidien leskien tavoin. Perustelut tälle: Tällä hetkellä 30 prosentin haitta-asteen sotainvalidien puolisoilla ja leskillä on itsenäinen kuntoutusoikeus, eli he ovat oikeutettuja tiettyyn määrään kuntoutusta sitä tarvitessaan. Sotainvalidit hakevat 30 prosentin haitta-prosenttiin alennusta, jotta lievävammaistenkin invalidien puolisot ja lesket saisivat kuntoutusoikeuden. Oikeudenmukaista olisi, että myös vammautumattomien veteraanien puolisot ja lesket pääsisivät kuntoutusoikeuden piiriin.

Sotainvalidien puolisoiden ja leskien kuntoutuksesta on määrätty valtioneuvoston asetuksella, jota muuttamalla voitaisiin hoitaa myös vammautumattomien veteraanien puolisoiden ja leskien asiaa. Nykyisessä asetuksessa on 100 prosentin haitta-asteen invalidien puolisoilla ja leskillä etuoikeus kuntoutukseen. Uudistetussa asetuksessa voisi samalla tavoin turvata etuoikeuden 30 prosentin haitta-asteen invalidien puolisoille ja leskille.

Tässä on siis kyse asetuksen muuttamisesta, mutta me emme eduskunnassa voi asetuksia muuttaa. Näin ollen tämä lakialoite pitää sisällään muutoksen asetuksen soveltamisalaan, jossa todettaisiin näin: ”Rintamaveteraanin aviopuoliso ja avopuoliso voi osallistua kuntoutukseen yhdessä veteraanin kanssa sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Kuntoutusoikeus koskee lisäksi rintamaveteraanin leskeä.”

Toivon, että tämä lakialoite käsitellään eduskunnassa niin sanottuna budjettilakina ja tämä voitaisiin saattaa voimaan vuoden 2022 alusta. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.45 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kyseessä on edustaja Heinosen tekemä lakialoite siitä, että veteraanien puolisot ja lesket voisivat pyrkiä kuntoutukseen eli että kuntoutukseen pääsyn edellytyksiä alennettaisiin. Lämmöllä kannatan tätä edustaja Heinosen esitystä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

21. Ilmoituksia

21.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 8.12.2021 antanut hallituksen esityksen HE 230/2021 vp.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 9.12.2021 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen